VILÁG PROLETÁRJAI EGYESÜLJETEK!

SZABAD NÉP

A MAGYAR DOLGOZÓK PÁRTJÁNAK KÖZPONTI LAPJA

XIV. ÉVFOLYAM, 295. SZÁM — ÁRA 60 FILLÉR — KEDD, 1956. OKTÓBER 23

Új, tavaszi seregszemle

Gyűlés gyűlést követ egyetemeinken és főiskoláinkon. Gyűléseznek a budapestiek, a szegediek, a pécsiek, gyűléseznek a mérnökök, a bölcsészek, a jogászok és a képzőművészek. Ezeknek az ifjúsági gyűléseknek *forró és viharos a hangulata, az áradó* folyamhoz hasonlatosak inkább, mintsem a mesterséges mederbe terelt patakhoz. Jó ez az áradás? Jó ez a tüzes lelkesedés? Valljuk be, hogy az elmúlt évek elszoktattak bennünket az ilyen tömegmegnyilvánulásoktól. A szektarianizmus, a sztálini hibák eltompították bennünk a fogékonyságot az elementáris erővel megnyilatkozó tömeghangulat, tömegmegmozdulás iránt, s ma is akadnak, akik nem tudván szabadulni a régi beidegződésektől, aggodalommal és bizalmatlansággal tekintenek ifjúságunk gyűléseire. Pártunk és lapja, a Szabad Nép odaáll az ifjúság mellé, helyesli ezeket a gyűléseket, és sok sikert kíván a fiatalság okos, alkotó *tanácskozásaihoz.*

Jól tudjuk, hogy az ifjúság, s ezen belül az egyetemi ifjúság éveken keresztül el volt zárva attól a lehetőségtől, hogy országos ügyekben és saját ügyeiben is hallassa hangját. Tudjuk jól, hogy a DISZ szervi hibákban szenvedett és szólamokon túl kevés igaz, szocialista tartalmat tudott *nyújtani az ifjúságnak.* Ezekben az években sok keserűség, sok lefojtott vágy és indulat halmozódott fel ifjúságunkban. Sok jogos elégedetlenség volt eltemetve a fiatalokban, s ugyan ki csodálkozhat azon, hogy ez a több mint fél évtizedes lefojtottság most elementáris erővel tör fel. Aki azt kívánná fiatalságunktól, hogy most óvatoskodó, higgadt mértéktartással adjon kifejezést véleményének, az figyelmen kívül hagyja ennek az ifjúsági mozgalomnak konkrét történelmi előzményeit és adott feltételeit, de figyelmen kívül hagyja a magyar ifjúság lelkületét is.

A mostani gyűlések sokban hasonlítanak a magyar egyetemek és főiskolák fiatalságának felszabadulás utáni harcaihoz. Ezeknek az összejöveteleknek a légköre mindannyiunkat emlékeztet az 1945 utáni évek egyetemi gyűléseire, kollégiumi tanácskozásaira, s ma már mindenki előtt világos, hogy azok az évek egészséges, jó gyümölcsöt teremtek. Van azonban különbség is a felszabadulás utáni gyűlések és a mostani *gyűlések képe között. Egy ilyen különbségre* nagy nyomatékkal kell itt rámutatni. A felszabadulás utáni gyűléseken a diákságnak még csak *egy kis hányada* vett részt a szocializmus híveként a marxista világnézet birtokában. Közvetlenül a felszabadulás után még jelentős erői voltak a burzsoá reakciónak az egyetemeken, s a munkás- és parasztfiatalok még csak néhány százalékot képviseltek az egyetemi statisztikákban. A kép ma alapvetően megváltozott. Ezeken a gyűléseken az egyetemi hallgatóság *hatalmas többsége vesz részt a szocializmus híveként,* ezeken a gyűléseken nem öt vagy tíz, hanem sokkal nagyobb százalékban vannak jelen munkás-paraszt *hallgatók, apáik* életéhez méltó részt vállalva a szocialista Magyarország építésében. Van még egy körülmény, amelyre figyelnünk kell. Az 1949 utáni években az országos politikai hibák óhatatlanul oda vezettek, hogy alkalom nyílt különféle ellentétek kiélezésére munkás-paraszt és értelmiségi-kispolgári *származású* hallgatók között. Ezekre a mostani gyűlésekre az jellemző, hogy a különböző osztályokból és rétegekből származó hallgatók kéz a kézben haladnak előre, s együttesen követelik az egyetemi élet megreformálását, a szocialista demokratizmus megszilárdítását. Az ifjúsági egység megszilárdulása is folyik ezeken a *gyűléseken, s ezért is örömmel* üdvözöljük az egyetemisták és főiskolások mozgalmát.

De más okai is vannak annak, hogy melegen üdvözöljük ezeket a gyűléseket. A szektás politika képviselői csak szavakban hirdették, hogy a szocializmus létérdeke *a politizáló ifjúság.* Gyakorlatilag azonban mindent elkövettek, hogy egyetemi és főiskolai ifjúságunk ne gondolkozzék a saját fejével, hogy ne nyíljék lehetőség az ifjúság önálló *véleménynyilvánítására. Mi — szembefordulva* a közelmúlt bűneivel és hibáival — nemcsak szavakkal akarunk odaállni az ifjúság megmozdulásai mellé, hanem tettekben is, az erkölcsi és anyagi segítség minden lehetőségével. Annál inkább tehetjük ezt, mivel az ifjúság gyűlései a leghatározottabban elítélik az olyan jellegű politizálást, amely szembefordul a tanulással, elvetik az olyan jellegű közéleti szereplést, amelynek a tanulmányok látnák a kárát. Az ifjúság mostani mozgalmának jellegét az határozza meg, hogy a szocialista demokratizmusért vívott harcot összekapcsolják a jobb tanulásért, szélesebb és tudományosabb tájékozódásért vívott harccal.

Az egyetemi ifjúság széles nyilvánosság előtt adott hangot politikai állásfoglalásának. Ezt az állásfoglalást üdvözöljük. Egyetértünk azzal, hogy a nép nyilvánossága előtt ítélkezzenek a szocialista humanizmus meggyalázói felett. Egyetértünk azzal, hogy pártunk és országunk vezetésében ott a helye a munkásmozgalom régi harcosainak, akik régeb*ben is felemelték szavukat a sztálini* hibák ellen. Egyetértünk azzal, hogy nincs helye a vezetésben azoknak az embereknek, akik nem tudnak, vagy nem akarnak következetesen haladni a XX. kongresszus és a júliusi párthatározatban megjelölt úton. Egyetértünk azzal, hogy az államhatalom gyakorlásába, az üzemek, hivatalok és szövetkezetek ügyeinek intézésébe minél hatékonyabban vonják be a dolgozókat, munkásokat, parasztokat és értelmiségieket. Egyetértünk azzal, hogy az ország gazdasági helyzete nyújtotta lehetőségek szerint minél gyorsabban emeljük az életszínvonalat, s különösen a kisfizetésűek helyzetén változtassunk hamarosan. Egyetértünk azzal, hogy március 15-ét pirosbetűs nemzeti ünneppé kell nyilvánítani. Egyetértünk azzal, hogy a tájékoztatás színvonalát az igazság színvonalára kell emelni minden tekintetben, s hogy végetvessünk annak az antileninista gyakorlatnak, amely a dolgozó tömegek előtt indokolhatatlanul eltitkolt országos ér*dekű tényeket, határozatokat.* Egyetértünk azzal, hogy a lenini szellemben, a teljes egyenjogúság alapján kell elmélyítenünk a magyar és a szovjet nép barátságát, hangsúlyozva, hogy marxista—leninista meggyőződésünk és magyar hazafiságunk egyaránt követeli ezt. Az ifjúsággal együtt mi is üdvözöljük a jugoszláv és a magyar párt- és állami vezetők tárgyalásait, s hisszük, akarjuk, hogy ez a mostani kézfogás a két nép között tartós kézfogás, örök és igazságos béke legyen. Egyetértünk tehát az ifjúság követeléseivel, s nemcsak egyetértünk azokkal, hanem a magunk területén harcolunk azokért, megvalósítani igyekszünk azokat.

De nemcsak az országos *politika* kérdéseiben támogatjuk az egyetemi gyűléseket. Helyeseljük azt a határozottságot, amellyel egyetemi és főiskolai fiatalságunk a felsőoktatás reformját követeli, s örömmel üdvözöljük, hogy erre irányuló javaslataik közül számos máris határozattá emel*kedett. Biztosak vagyunk* abban, hogy az egyetemi munka megjavítását célzó új határozatok növelik az ifjúság munkakedvét, ragaszkodását a nagy hagyományú régi és újabb egyetemekhez, növelik a szocialista magyar egyetemek tekintélyét. Az ifjúság követeléseinek egy része a szociális helyzet megjavítását célozza. Ezek a követelések többnyire helyesek és jogosak, a menzai étkezés megjavításától egészen a külföldi utazások lehetőségének megteremtéséig, a diákszállók zsúfoltságának megszüntetésétől egészen a kezdő fizetések színvonalának felemeléséig. Ugyanakkor azonban, látva az ország gazdasági helyzetét, s mérlegelve a reális lehetőségeket, azt is meg kell mondanunk, hogy nem minden követelést tudunk azonnal vagy rövid időn be*lül teljesíteni. S nem értünk egyet az* olyan fellépéssel, amely egyik vagy másik anyagi természetű követelmény nem teljesítése esetén tüntetéssel fenyeget. Könnyebb lenne azt mondanunk, hogy minden anyagi igényt azonnal ki tudunk elégíteni. Könnyebb lenne szép ígéreteket tenni, s ezzel ideig-óráig lecsillapítani a felizzó hangulatot. Nem tesszük ezt, nem akarjuk becsapni az ifjúságot. Az igazságot abban az esetben is nyíltan kimondjuk, ha az pillanatnyilag nem kedvező a fiatalságnak. Ugyanakkor bizalmat kérünk a párt számára, mert a fiatalság minden jogos követelését teljesíteni akarjuk.

Az egyetemi gyűléseken ifjúságunk komoly politikai érettségről tesz tanúságot. Ez az érettség nemcsak abban nyilvánul meg, hogy országos politikai kérdésekhez nyúlnak hozzá, többnyire biztonsággal és egészséges szellemben, hanem abban is, hogy keresik az előrevivő utat, keresik a megoldás lehetőségeit. Javaslataik arról tanúskodnak, hogy ifjúságunkat mélységes felelősségérzés tölti el népi demokráciánk irányában, hogy többsége a szocializmus alapján áll. Több ízben hangoztatták bölcsészek, jogászok és mérnökök gyűlésein, hogy nem engednek éket verni az egyetemek ifjúsága és az üzemek ifjúsága közé. Sőt, éppen a tegnapi napon már találkozóra gyűltek össze műegyetemi hall*gatók és csepeli munkásfiatalok.* Az is előfordult egyik-másik gyűlésen, hogy a tömegbe keveredett rossz elemek, néhány gőzösfejű fiatalember soviniszta, ellenforradalmi jelszavakkal akarta megmételyezni a tömeggyűlések hangulatát. Büszkék vagyunk a magyar egyetemi és főiskolai fiatalság tömegeire, amelyek a leghatározottabban elszigetelték ezeket a zavarkeltőket, s állást foglaltak az ilyenszerű rendzavarás ellen.

Vannak olyanok, akik a burzsoá restauráció veszélyét vélik felfedezni e gyűlések izzó-forró vitáiban. Az ilyen aggálynak — hisszük — nincs komoly alapja. Aki részt vett ezeken a gyűléseken, láthatta-hallhatta, hogy egyetemi és főiskolai fiatalságunk nem a népi demokratikus rendszer ellen, hanem a népi demokratikus rendszerért, a megtisztuló szocializmusért indult harcba. S hogy ennek a harcnak hatóerejét fokozzuk, hogy szándékaik megvalósulását elősegítsük, hadd figyelmeztessük arra is fiatalјainkat, hogy mint eddig, ezután is vigyázzanak arra, hogy gyűléseiken ne kapjon teret ellenforradalmi megnyilatkozás. Mint eddig, ezután is a leghatározottabban lépjenek fel mindenféle és fajta restaurációs törekvés ellen. Vigyázzanak arra minden körülmények között, hogy soraik szocialista, demokratikus egységét ne bonthassa meg semmiféle provokáció. Pillanatra se felejtsék el, hogy küzdelmük a szocialista demokratizmus előretöréséért folyik. Minden válasz nélkül hagyott ellenforradalmi hang, minden burzsoá provokáció a szektarianizmus malmára hajtja a vizet az adott körülmények között. Érezzék át nagy felelősségüket: ha a szektarianizmus ellen harcolnak következetesen, a burzsoá restauráció veszélye ellen is küzdenek. S ha fellépnek a burzsoá törekvésekkel szemben, akkor a szektások alól húzzák ki a talajt.

Üdvözöljük egyetemistáink és főiskolásaink jó törekvéseit. Üdvözöljük a fiatalságnak ezt a hatalmas, demokratikus seregszemléjét, amelyről Ady örökszép sorait idézve elmondhatjuk:

Tűz, vér, láz, újság, boldog változás,
Csupa teremtés lángol a szemekben,
Örök tavasz, örök forradalom
Oh, ékeskedjél, mindig ékesebben.

A budapesti ifjúmunkások parlamentje

A DISZ budapesti bizottsága péntek délután 2 órára összehívja a budapesti ifjúmunkások parlamentjét a MÉMOSZ-székházba (Sztálin tér 16). Megtárgyalják az ifjúmunkások helyzetét és a DISZ Központi Vezetőségének javaslatait az ifjúsági szövetség újjászervezésére vonatkozóan. Az ifjúmunkás parlament résztvevőit az üzemek fiataljai választják meg.

A Magyar Írók Szövetségének közleménye

Többen *azzal fordultak hozzánk,* hogy tudomásuk szerint az Írószövetség felvonulást szervez egyetértése kifejezéséül a lengyelországi eseményekkel. Ezzel kapcsolatban a következőket közöljük:

Rendkívül nagy örömmel üdvözöljük a Lengyelországban, a Lengyel Egyesült Munkáspártban történő eseményeket. Az ott kibontakozó törekvésekkel a legmelegebben egyetértünk. Felvonulást, tüntetést azonban nem szerveztünk, s ilyet nem is helyeslünk.

A MAGYAR ÍRÓK SZÖVETSÉGE titkársága és pártszervezete. (MTI)

A lengyelországi Sztalinogród neve ismét Katowice lesz

A lengyelországi Sztalinogród város nevét visszaváltoztatták Katowice városra. Sztalinogród vajdaság nevét pedig Katowice vajdaságra.

Befejeződtek a Jugoszláv Kommunisták Szövetségének és a Magyar Dolgozók Pártja küldöttségének megbeszélései

Kedden délután teszik közzé a záróközlemény szövegét

Béllye, október 22.

A Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének küldöttsége hétfőn du. fél 4 órakor Béllyére, a Kosutnjak-kastélyba érkezett. A küldöttséget itt *Alekszandar Rankovics, Szvetozar Vukmanovics* és *Vladimir Bakarics,* a Jugoszláv Kommunisták Szövetsége Központi Bizottsága végrehajtó bizottságának tagjai, *Dusan Petrovics* és *Dobrivoje Radoszavljevics,* a Jugoszláv Kommunisták Szövetsége Központi Bizottságának tagjai fogadták. A magyar küldöttség kíséretében érkezett *Lazar Kolisevszki,* a Jugoszláv Kommunisták Szövetsége Központi Bizottsága végrehajtó bizottságának tagja, *Karlo Mrazovics,* a Jugoszláv Kommunisták Szövetsége Központi Bizottságának tagja és *Münnich Ferenc* belgrádi magyar nagykövet.

Pontban 4 órakor került sor a két párt képviselői közötti befejező tárgyalásokra, amelyeken a Magyar Dolgozók Pártja képviseletében *Gerő Ernő,* a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének első titkára, *Apró Antal, Hegedüs András, Kádár János* és *Kovács István,* az MDP Központi Vezetősége Politikai Bizottságának tagjai, valamint *Münnich Ferenc* belgrádi magyar nagykövet, a Jugoszláv Kommunisták Szövetsége Központi Bizottsága részéről *Alekszandar Rankovics, Szvetozar Vukmanovics, Vladimir Bakarics, Lazar Kolisevszki* és a JKSZ Központi Bizottsága végrehajtó bizottságának tagjai, továbbá *Dusan Petrovics* és *Dobrivoje Radoszavljevics,* a JKSZ Központi Bizottságának tagjai vettek részt.

★

A Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének küldöttsége és a Jugoszláv Kommunisták Szövetsége Központi Bizottságának képviselői között a délutáni órákban megkezdett tárgyalásokat este fél 9 órakor *rövid időre megszakították.* A tárgyalások szünetelése alatt Alekszandar Rankovics búcsúvacsorát adott a magyar küldöttség tiszteletére. Ennek befejeztével folytatódtak a tárgyalások, amelyek 10 órakor befejeződtek.

Megállapodtak a közös záróközlemény szövegében, amelyet október 23-án délután 5 órakor teszik közzé Budapesten és Belgrádban.

Ma reggel érkezik haza Jugoszláviából az MDP küldöttsége

A Magyar Dolgozók Pártjának küldöttsége — *Gerő Ernő,* a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének első titkára, *Apró Antal, Hegedüs András, Kádár János, Kovács István,* az MDP Politikai Bizottságának tagjai — kedden a reggeli órákban érkezik vissza Budapestre. A küldöttség Gerő Ernő elvtársnak, a Központi Vezetőség első titkárának vezetésével baráti tárgyalásokat folytatott a Jugoszláv Kommunisták Szövetségével. (MTI)

A Szabad Nép szerkesztőségének távirata a Trybuna Ludu szerkesztőségéhez

Kedves Elvtársak!

A Szabad Nép munkatársai és szerkesztőségének dolgozói együttérzéssel és örömmel figyelik azt a nagyszerű harcot, amelyet a Lengyel Egyesült Munkáspárt Központi Bizottságának vezetésével ti és az egész lengyel nép vívtok a szocializmus építéséért, a demokratizálásért, hazátok szuverenitásának erősítéséért, Lengyelország és a Szovjetunió közti barátságnak a proletár internacionalizmus elvei alapján való megszilárdításáért.

Kívánunk, kedves Elvtársak, további sikereket harcotokhoz, hazátok és a nemzetközi munkásmozgalom javára.

A SZABAD NÉP SZERKESZTŐSÉGÉNEK KOLLEKTIVÁJA

„Éljenek a magyar elvtársak!"

A Lengyel Ifjúsági Szövetség lapjának cikke

A *Sztandar Mlodych,* a ZMP-nek, a Lengyel Ifjúsági Szövetségnek a lapja *Éljenek a magyar elvtársak!* címmel meleghangú cikkben ismertette a magyar politikai helyzetet. A cikk a többi között hangoztatja:

„Magyarország kétségtelenül olyan ország, amely Lengyelországgal együtt a sztálintalanítás folyamatában és a népi hatalom helyreállításában az élcsoportban halad. A magyar kommunisták bátorsága, merészsége és mély eszmeisége felkelti a legmélyebb rokonszenvünket és a legigazabb harci testvériség érzését."

Megkezdődtek a jugoszláv—román tárgyalások

Joszip Broz-Tito köztársasági elnök vasárnap díszebédet adott a román kormány- és pártküldöttség tiszteletére. Az ebéden mintegy száz meghívott vendég volt jelen. Az ebéden *Tito elnök és Gheorghiu-Dej,* a román küldöttség vezetője pohárköszöntőt mondott.

Tito elnök a többi között hangoztatta, hogy a jugoszláv nép üdvözli *„a román népnek és vezetőjének ama erőfeszítéseit, hogy jobb életviszonyokat teremtsenek országuk dolgozói számára".* Tito elvtárs foglalkozott a román és a jugoszláv kommunista párt közötti kapcsolatokkal. Kijelentette, hogy *e kapcsolatokat tovább kell fejleszteni az egyenjogúság, a kölcsönös megbecsülés és a véleményék nyílt feltárása alapján.*

Tito elnök ezután a nemzetközi helyzettel foglalkozott és hangoztatta, hogy egyre jobban kifejezésre jut minden nép függetlensége és egyenjogúsága. *„A világpolitika többé már nem egyes országok kizárólagos ügye"* — mondotta.

Tito elvtárs a következő szavakkal fejezte be pohárköszöntőjét: *„Mély meggyőződésünk, hogy az önök látogatása és küszöbönálló megbeszélései hozzájárulnak a már meglevő kapcsolatok kiszélesítéséhez és az őszinte barátság, valamint a sokrétű együttműködés megszilárdításához. Külön hangsúlyozni kívánom, a jugoszláv kormány a jövőben is megtesz mindent, hogy segítse az országaink közötti további együttműködés fejlődését, politikai, gazdasági és egyéb téren egyaránt. Kapcsolataink jelenlegi fejlődése azzal a reménnyel kecsegtet bennünket, hogy a román kormány is hasonló erőfeszítéseket tesz."*

A pohárköszöntőre *Gheorghiu-Dej,* a Román Munkáspárt első titkára válaszolt. A többi között hangoztatta, hogy a román és a jugoszláv kommunista párt kapcsolatainak erősítése tovább szilárdítja a két nép barátságát. *„Meggyőződésünk* — mondotta —, *hogy a Jugoszláv Kommunisták Szövetsége és a Román Munkáspárt közötti érintkezés megszilárdítása, a szocialista építés kérdéseiben való széleskörű eszme- és tapasztalatcsere mindkét nép érdekeit szolgálja."*

Tito elnök és felesége vasárnap este fogadást rendezett Belgrádban a román küldöttség tiszteletére. A fogadáson mintegy *800* meghívott vendég volt jelen.

Közlemény a jugoszláv—román tárgyalásokról

Belgrád, október 22. (Tanjug)

Hétfőn 10 órakor a Beli Dvorban megkezdődtek a jugoszláv és a román küldöttség közötti megbeszélések.

A szívélyes és baráti légkörben lezajlott megbeszélések során megvizsgálták a bukaresti egyezmények realizálásának folyamatát. Mindkét részről elégedettségüket fejezték ki az eddig elért eredményekért, amelyek a Jugoszláv Szövetségi Népköztársaság és a Román Népköztársaság közötti kereskedelmi és fizetési egyezmény, az 1957—1960-ig érvényes árucsereforgalmi jegyzőkönyv, valamint a tudományos és műszaki együttműködésre vonatkozó egyezmény megkötésében domborodtak ki. Ezek az egyezmények a román küldöttség jugoszláviai tartózkodása során kerülnek aláírásra. Előkészítés alatt áll a kulturális együttműködésre vonatkozó egyezmény is.

Megvitatták továbbá a két ország közötti sokrétű együttműködés továbbfejlesztéséhez szükséges intézkedéseket is.

A mezőgazdaság termelésének legfőbb kérdéseit vitatta meg tegnap az országgyűlés mezőgazdasági bizottsága

Hétfőn ülést tartott az országgyűlés mezőgazdasági bizottsága, *Z. Nagy Ferenc* elnökletével. A bizottság ülésén megjelent *Dobi István, Erdei Ferenc, Rónai Sándor, Matolcsi János, Szobek András és Pogácsás György.*

A mezőgazdaság általános helyzetéről szóló napirend előadója Erdei Ferenc, a Minisztertanács elnökhelyettese volt. Részletesen fejtegette a mezőgazdaság jelenlegi helyzetét, s a mezőgazdaság kettős feladatának elvéről szólva megállapította, hogy a tapasztalat azt mutatja, hogy *a munkás-paraszt szövetség szempontjából is, mezőgazdaságunk szempontjából is a termelés fejlesztése a legfőbb népgazdasági követelmény. Ehhez képest kell megítélnünk a mezőgazdaság minden kérdését, benne a szövetkezeti mozgalom kérdését is.* Ezután kifejtette, hogy megfontolt, de sürgős intézkedésekre van szükség egy sor, a mezőgazdasági termelés növelését biztosító objektív és szubjektív feltétel megteremtéséhez.

Ezután Szobek András begyűjtési miniszter tájékoztatta a bizottság tagjait arról a tervezetről, amelyet a minisztérium készített el a begyűjtés rendszerének módosítására, és mint mondotta, ez a tervezet tárgyalási alapot képezhet a döntést meghozó fórumok előtt.

A bizottság ezután széleskörű vitát kezdett az elhangzottak felett.

A vita és a vitára adott válasz alapján a bizottság a következőképp határozott:

Szükségesnek tartja, hogy felhívja a Minisztertanács figyelmét a mezőgazdasági termelés komoly helyzetére és sürgeti a termelés biztonságát és a szövetkezetek helyes fejlesztését szolgáló határozott intézkedések megtételét. A bizottság a maga részéről szükségesnek tartja, hogy a meghozandó intézkedések meggyorsítása érdekében közreműködjön az illetékes párt- és állami szervek által kidolgozott javaslatok és kormányzati intézkedések megtételében. (MTI)

A mezőgazdaság legfőbb feladata: a termelési színvonal növelése

A megyei pártbizottságok titkárainak és mezőgazdasági osztályvezetőinek értekezlete

Tegnap a Központi Vezetőség mezőgazdasági osztálya értekezletre hívta össze a megyei pártbizottságok mezőgazdasággal foglalkozó titkárait és mezőgazdasági osztályvezetőit. Az értekezlet részvevői a párt agrárpolitikájának azokat az égető kérdéseit vitatták meg, amelyről manapság nagyon sok szó esik falvainkban.

Lőrincz József elvtársnak, a Központi Vezetőség mezőgazdasági osztályvezetőjének megnyitója után Sándi Ottó elvtárs, a Központi Vezetőség mezőgazdasági osztályának helyettes vezetője a termelőszövetkezeti mozgalom kérdéseiről szólt.

Szövetkezeti mozgalmunk helyzete alapos elemzést követel

A termelőszövetkezeti mozgalom helyzetére ma három jelenség eléggé jellemző. Először is: a nyár közepe óta a termelőszövetkezeti mozgalom fejlődése megállt, belépések általában nincsenek és a közeljövőben nem is várhatók. Másodszor, kilépési hangulat kezdődött, ami az utóbbi napokban erőteljesen fokozódott. Végül: szövetkezeti parasztságunk között rossz a hangulat, sok helyütt nincsenek megelégedve a várható jövedelemmel, és nem látják világosan jövőjüket.

Az elmúlt hónapokban eléggé felületesen nyúltunk a szövetkezeti mozgalom problémáihoz, és ennek következtében *nem is születtek olyan intézkedések és döntések, amelyek lényegesen megjavították volna szövetkezeteink helyzetét.* Különösen szükségesnek tartjuk bátran felvetni a termelőszövetkezetek gazdasági helyzetét. A számítások és az adatok szerint: termelőszövetkezeteink országos átlagban kevesebbet termelnek, mint az egyénileg *gazdálkodó parasztgazdaságok,* ebből következik, hogy jövedelmezőségük is alacsonyabb. Ugyanakkor számottevő terhek hárulnak a termelőszövetkezetekre.

Ugy véljük továbbá, hogy

még korántsem vontuk le az összes következtetéseket abból, ami a termelőszövetkezetek erőszakos, erőltetett szervezéséből következett.

Nem elemeztük bátran a termelőszövetkezeti demokrácia és a gazdasági önállóság kérdését sem. Bár a Központi Vezetőség júliusi határozata aláhúzta ennek a két kérdésnek fontosságát, mindennek ellenére csak a kezdeti lépéseket tettük meg. A termelőszövetkezetek gépellátását *150 vagy éppenséggel 250 traktor nem oldja meg.* A termelőszövetkezetek joggal panaszkodnak arról, hogy a gépállomások, mint a mezőgazdaság gépesítésének monopolisztikus szervei, igen nagy terhet rónak a szövetkezetekre. De

nem nevezhető lényegbeli változásnak az sem, ami a termelőszövetkezetek új tervezési rendszerével *történt.*

Ez a tervezési módszer a vetésterületek és hozamok kimondása nélkül előírja továbbra is minden termelőszövetkezet számára, hogy mit termeljen és *megakadályozza, hogy a termelőszövetkezeti tagság a maga belátása és akarata szerint csak a jövedelmező üzemágakat fejlessze.*

A termelőszövetkezeti támogatás eddigi rendszere jelentős részben *eltelen* támogatás volt. Dolgozó parasztságunk joggal tartja igazságtalannak azokat az adó- és beadási kedvezményeket, amelyeket a termelőszövetkezetek élveznek. Ilyen módon a termelőszövetkezetek nem tudják bebizonyítani, hogy ugyan*olyan feltételek mellett a dolgozó* parasztságnak jobb életet tudnak teremteni, mint az egyéni gazdálkodás. Többek közt a túl rövid lejáratú hitelek és azok sokszor felelőtlen folyósítása miatt *elkerülhetetlen, hogy évről évre több száz millió forintnyi adósságot engedjünk el.*

Szakítsunk a múlt agrárpolitikájának hibáival

Bátran hozzá kell nyúlni továbbá, véleményünk szerint, a termelést gátló tényezőkhöz. Két kérdésről kell itt beszélni: a mezőgazdasági árkérdésről és a kötelező beadás rendszeréről. Ugy véljük, hogy ezek a termelőszövetkezetekben és az egyéni gazdaságokban is gátolják a mezőgazdasági termelés fokozását.

A termelőszövetkezetek szervezésének eddigi módszerei miatt olyan termelési bizonytalanság lett úrrá a falun, amely gátja a mezőgazdasági termelés növelésének.

A falu helyzete, a termelőszövetkezeti mozgalom helyzete *akkor fog megváltozni, megjavulni, ha pártunk következetesen végigviszi a múlt helytelen politikájának revízióját és gyökeresen szakít a múlt hibáival.* Véleményünk szerint mindnyájunknak rá kell döbbennie arra, hogy az eddigi úton nem mehetünk tovább, mert ez a szövetkezeti mozgalom visszafejlődéséhez, mezőgazdasági termelésünk visszaeséséhez vezet. Ennek pedig kárát látja munkásosztályunk és egész dolgozó népünk, mert a mezőgazdasági termelés alacsony színvonala gátolja az életszínvonal emelkedését.

A helyzet rendezése megköveteli, hogy bírálat tárgyává tegyünk egyes, eddig helyesnek elfogadott elveket, melyek mezőgazdaságunk fejlesztésében és egész gazdaságpolitikánkban érvényesültek. Mindenekelőtt

bírálat tárgyává kell tenni azt az elvet, hogy mi egyidejűleg tudunk termelési színvonalat növelni és ugyanakkor gyorsan kollektivizálni.

Ehelyett határozottan és egyértelműen *a mezőgazdasági termelés* fejlesztését kell fő feladatnak tekinteni, s ennek kell alárendelni a szövetkezeti mozgalmat is. A szövetkezés és a nagyüzem csakis akkor szolgálja a szocializmus, a dolgozó nép érdekeit, ha többet termel, több jövedelmet nyújt, ezért jelenlegi viszonyaink között *nem a további szövetkezetek létrehozását, hanem meglevő szövetkezeteink gyors megerősítését kell feladatul kitűznünk.*

A másik elv, ami bírálatra szorul, a termelőszövetkezetek fejlesztésének határidőhöz kötése, számok, százalékok előírása a gazdasági alaptól függetlenül. Ugy vélem, hogy ez szorosan összefügg az előbbivel és

ha következetesen végigvisszük a múlt szektás módszereinek kiküszöbölését, akkor arra kell építeni, hogy a meglevő szövetkezetek jó eredményei alapján a dolgozó parasztok valóban önként alakítanak majd szövetkezeteket.

Sajnos, a Központi Vezetőség, a Politikai Bizottság e kérdésekben nem foglalt állást. Ily módon nem véletlen, hogy a pártba, elsősorban a pártvezetésbe helyezett bizalom rendkívül erősen *megcsappant* és mindez nemcsak a szövetkezeti mozgalomra, hanem az egész dolgozó parasztságra és egész népi demokráciánkra nagyon káros. *A Központi Vezetőség állásfoglalását nekünk itt a mai tanácskozásokon is sürgetni kell.*

A kilépési törekvésekkel kapcsolatban is le kell vonni a múltból a tanulságokat. Az általunk elítélt erőszakot nem tetézhetjük újabb erő-

(Folytatás a 2. oldalon.)

Megalakult a Március 15 Kör a budapesti egyetem bölcsészeti karán

Hétfő délután mintegy 400 hallgató részvételével az Eötvös Loránd Tudományegyetem bölcsészeti karán megalakult a Március 15 Kör. A gyűlés a kör megalakítása után nyomban át is alakult vitafórummá, amelyen a felszólalók sorra hangot adtak az egyetemi ifjúságot érintő sajátos egyetemi problémáknak, s hangsúlyozták, hogy ezeken túlmenőleg az egyetemi ifjúságnak hasonló aktivitással kell az országos politika kérdései felé is fordulniok.

A vita során szó esett arról, hogy az egyetemista ifjúság fellépéseinek máris vannak bizonyos konkrét, kézzelfogható eredményei. Ilyenek például az oktatás rendjében végbemenő változások. Az egyetemi reformot azonban folytatni kell — hangsúlyozták. Meg kell oldani a diákok szociális problémáit, rendet kell teremteni a nem szaktárgyak tanítása körül, biztosítani kell az egyetemisták külföldi utaztatásának problémáit, meg kell oldani, biztosítani kell az olvasás szabadságát. Egyes követeléseket (mint pl. azt a javaslatot, hogy a kezdő pedagógusok fizetését emeljék 1300 Ft-ra), utalva az ország nehéz gazdasági helyzetére, a gyűlés hallgatósága elvetette.

Szó esett a vitán az egyetemi ifjúság szervezeti útjának kérdéseiről. Lényegében két álláspont alakult ki. Az egyik javasolta az egyetemi ifjúság saját szervezetének, a MEFESZ-nek a megalakítását. A másik: az egyetemi ifjúság a DISZ keretében küzdjön a DISZ jelenlegi arculatának megváltoztatásáért. A gyűlés hallgatósága egységesen hangsúlyozta, hogy *az egyetemi fiatalságnak együtt kell haladnia a munkás- és parasztfiatalsággal, s ezért sürgősen küldöttségeket kell meneszteni egyes budapesti üzemekbe, hogy az együttműködés konkrét formáiról szót váltsanak a munkásfiatalokkal.* „Annál is inkább szükség van — hangsúlyozták többen is — a kapcsolat közvetlen formáinak kialakítására is, mivel egyes üzemekben bizonyos hírek terjengenek, hogy az egyetemi ifjúság körében burzsoá, munkásellenes nézetek kaptak lábra. Ezt tettekkel is meg kell cáfolnunk, mint rágalmat vissza kell utasítanunk."

A vita során több hozzászóló foglalkozott az országos politika kérdéseivel is. Így elhangzott az a követelés, hogy Farkas Mihály s a szocialista törvényesség megsértőinek az ügyét tárgyalják nyilvánosan.

Több hozzászóló foglalkozott a lengyelországi eseményekkel, s ennek *kapcsán az egész gyűlés rokonszenvét nyilvánította az iránt a harc iránt, amelyet a lengyel nép a szocialista demokratizmus és a szovjet—lengyel barátságnak a proletár internacionalizmus lenini elvei alapján való elmélyítéséért folytat.* A gyűlés résztvevői — együttérzésük kifejezésére — táviratban üdvözölték a lengyel egyetemistákat.

Aknázzuk ki az ország legnagyobb kincsesbányáját — a termőföldet

Gödöllőn az Agrártudományi Egyetem hallgatói is összejöttek, hogy megvitassák azokat a kérdéseket, amelyek ma az egész ország egyetemi ifjúságát foglalkoztatják. A gyűlésen az egyetem egész vezetősége, tanári kara, pártbizottsága is részt vett. Megjelent Lőrincz József elvtárs, a Központi Vezetőség mezőgazdasági osztályának vezetője is.

Elsőnek a Kertészeti és Szőlészeti Főiskola újonnan megalakult MEFESZ-küldötte szólalt fel, aki felkérte az agrárosokat, hogy csatlakozzanak a szegedi és a budapesti egyetemistákhoz és ők is alakítsák meg az Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Szervezetét, a MEFESZ-t. A felszólalást lelkes taps követte, s a jelenlevő mintegy 1200 fiatal követelte, hogy a DISZ helyett a MEFESZ képviselje az egyetemi ifjúságot. Demeter *Kálmán kifejtette, hogy a DISZ elvesztette az egyetemi ifjúság bizalmát, mert nem törődött velük, kéréseiket, panaszaikat rontatottan vagy egyáltalán nem intézte el.* Most szabad légkörben, bátran és őszintén vitázunk — mondotta —, de fogadjuk meg itt valamennyien, hogy ha elvégeztük az egyetemet, ugyanilyen bátran dolgozunk a mezőgazdaság felemelkedéséért. De ennek a munkának sok feltétele is van. Többek között az, hogy a mezőgazdasági szakemberek emberhez méltó életet élhessenek, hogy ők is kapjanak lakást, úgy mint az orvosok és a pedagógusok. Teljesítsék azt az évek óta húzódó jogos követelésünket, hogy az Agrártudományi Egyetemet végzett hallgatók agromérnöki címet kapjanak, *bizonyos munkakörök betöltését a mezőgazdaságban is kössék iskolai végzettséghez.*

Ugyanerről a témáról még nagyon sokan beszéltek. Kifejtették, hogy nem követelnek olyan fizetést, ami meghaladná az ország erejét. Csak annyit kérnek, amennyi hozzátartozik a mezőgazdasági szakemberek megbecsüléséhez. Sok felszólaló elmondotta, hogy a *sajtó, a rádió majd* mindennap hírt ad arról, milyen gazdag különböző ásványi kincsekben a mi országunk. De hallgatnak arról, hogy a mi legnagyobb kincsünk a termőföld. Itt az ideje, hogy végre kiaknázzuk az ország legnagyobb kincsesbányáját.

A vitaülés egyre viharosabbá vált. *Különösen akkor, amikor megérkeztek a szegedi egyetemisták küldöttei.* A szegedi MEFESZ-küldöttek elmondták megalakulásuk történetét, s buzdították az agrárosokat is a MEFESZ megalakítására. A szegediek felszólalása után szavazásra került a sor és két szavazat ellenében megalakították a MEFESZ-t. Ezután még megvitatták az egyetemi MEFESZ feladatait, az egyetemi reform egyes kérdéseit, az ezzel kapcsolatos legújabb intézkedéseket és sok olyan politikai, gazdasági kérdést, ami az egész országot foglalkoztatja. A vita lapzártakor még tart.

A megyei pártbizottságok titkárainak és mezőgazdasági osztályvezetőinek értekezlete

(Folytatás az 1. oldalról.)

szakkal. Igyekezni kell szövetkezeteink megtartására, mert ez a jövő útja, de akik mégis ki akarnak lépni, azoknak a záramadás után sincs jogi akadálya engedni a kilépést. Véleményünk szerint a kilépéseket is úgy szabályoznunk, mint 1953-ban. Védjük meg a szövetkezetet, de ne terheljük meg jogtalanul a kilépőket sem. A nem működő szövetkezeteket pedig ne tekintsük termelőszövetkezetnek. Ezeknél a legközelebbi napokban vonjuk be a működési engedélyt.

Haladéktalanul rendezni kell ezen túlmenően egy egész sor, általunk is már régóta javasolt kérdést, amelyek szövetkezeteink biztos jövőjét szolgálják, így elsősorban a *határvitákat a szövetkezetek számára valóban meg kell adni az önállóságot*, mert a Szovjetunióból másolt típus merev korlátai akadályozzák parasztságunk boldogulását.

A tagság döntsön a földjáradék, a szerződéskötés, szövetségválasztás, a dolgozóelőmeszítés, munkaszervezés stb. minden kérdésében, saját belátása szerint. Régi szövetkezeti hagyományainkat is fel kell használnunk, természetesen a szocialista építés érdekében.

Gyorsítsuk meg az őszi vetést

Keserű János elvtárs, a Központi Vezetőség mezőgazdasági osztályának helyettes vezetője elmondotta: az őszi kenyérgabona-vetése nagyon lassan halad. Míg

tavaly október 10-ig a kenyérgabonában 39,9 százaléknál tették földbe, addig az idén október 10-ig mindössze 18 százaléknál teljesítették a vetéstervet.

A nagy elmaradás csak részben indokolja a kedvezőtlen időjárás. A dolgozó parasztok nincsenek megfelelően anyagilag érdekelve a kenyérgabona-termesztésben. Lassítja a kenyérgabona-vetést a műtrágya-hiány is, mert sok termelő arra vár, hogy műtrágyát kap földbe vesse a búzát. Meg kell mondani: *műtrágyát sajnos nem tudjuk kielégítően* az igényeket. Szó van arról, hogy a kenyérgabona-termesztéshez jobb árakkal nyújtsuk a dolgozó parasztok anyagi érdekeltségét. Ez azonban csak az egyik anyagi helyzetének alaposabb felmérése után lehet eldönteni. Arra kell törekednünk, hogy *a búza minél előbb minél nagyobb földbe kerüljön, hogy hazánk kenyérnek kenyerét a jövő esztendőben is tudjuk biztosítani.*

Új begyűjtési törvény készül

Fehér elvtárs, a Központi Vezetőség mezőgazdasági osztályának munkatársa felszólalása elején elmondotta: a hároméves begyűjtési törvény az idén lejár. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a begyűjtési törvényben több hiba van. Az egyik: a begyűjtési rendszernek nagyon erős az adójellege és merev cikkelőrásokat tartalmaz.

Nem igazodik megfelelően a termelési gazdasági helyzethez és nem végtermékek begyűjtését szorgalmazza, hanem a közbeeső termékeket

(mint például a takarmánybabonát). Ezért *alaposan felül kell vizsgálni a begyűjtési rendszert.* Az új elgondolások alkotói szerint a kenyérgabona és egyes cikkek árának rendezése, a zsírdézsma, a bor, a baromfi, a tojásbeadás előtt áll.

Meg kell mondani azonban, hogy e kérdések vitája nem hátráltathatja az idei begyűjtési tervek teljesítését. A begyűjtési tervek elkényszerítették közöt teljesíteni kell.

Az új begyűjtési törvényt az év decemberében tárgyalja meg az országgyűlés.

Termelsünk rendet a tagosításoknál

A vita során felszólalt *Matolcsi* Mihály elvtárs, földművelésügyi miniszter, e a tagosításról beszélt.

Helytelennek tartom — mondotta a többi között —, hogy a tagosítást még a mai időszakban is arra használják fel egyes helyeken, hogy parasztokat tömörítsenek a szövetkezetbe. A minisztériumba tanonta jönnek a küldöttségek, a panaszos levelek. A helyzet ismeretében lehetvetkező módon lehet és kell rendezni a panaszokat.

Helyenként elhúzódott a tagosítás, a földrendezés, mert a parasztok nem tudták el azokat a földeket, amelyeket sajátjukért cserébe kínáltak. Vitatkoznak tehát a földön, s nem halad a vetés. Ezért

a vitákat sürgősen le kell zárni. Ahol nem fejeződött be a tagosítás, napok alatt fejezzék be.

A dolgozó parasztokat azonos minőségű föld illeti, még akkor is, ha a termelőszövetkezet táblájának a széléből kell azt levágni.

A munkák során kiderült, a tagosítás befejeződik, de csak papíron, mert sem a parasztok, sem a termelőszövetkezetek tagjai nem veszik ezt tudomásul. A tagosítási törvényerejű rendelet azt mondja ki: a járási tanácsoknak kell jóváhagyniok a tagosítást. Ha nem foganatosítják a tagosító bizottság döntését a termelők, akkor nyílván nem ment rendben a dolog, ezért *ne hagyja jóvá a tagosítást a járási tanács sem.*

Nekünk a régi hibákat is jóvá kell tenni, akár 1951-ben vagy 55-ben kötvetlül, az alapján. Erre a munkára legalább 4—5 hónapot kell szánni.

Azokat a dolgozó parasztokat, akik mindenáron ki akarnak lépni a szövetkezetből: engedjük el. A párt és a kormány a termelőszövetkezetek mellett áll.

Azt akarjuk, hogy felvirágozzanak termelőszövetkezeteink, hogy jövedelmező, virágzó nagyüzemi gazdaságok legyenek, azért segítjük, támogatjuk a termelőszövetkezeteket.

De a szövetkezés nem kényszer. Erőszakkal nem lehet összetartani azokat a tagokat, akiknek a közösben dolgozni.

Nem lehet egyidejűleg gyors ütemben növelni a tsz-ek számát s fejleszteni a mezőgazdasági termelést

A megyei pártbizottságok titkárainak és mezőgazdasági osztályvezetőinek kérdéseire *Sándi Ottó, Lőrincz József* és *Fehér Lajos* elvtársak válaszoltak. Ennek kapcsán elmondották: olyan értelemben nem helyes a mezőgazdasági termelés növelése és a mezőgazdaság szocialista átszervezésének együttes célkitűzése, ahogy ezt eddig tettük, mert egyik határidőhöz kötöttük mindkét feladat végrehajtását. Nekünk

olyan álláspontot kell elfoglalnunk, amely elsősorban a mezőgazdasági termelés növelését, az élelmiszerárak csökkentését teszi lehetővé.

Ennek kell alárendelnünk a mezőgazdaság szocialista átszervezését is. Jelenleg termelőszövetkezeteink 100 kataszteri holdra számítva mintegy 20—25 tehenet, illetve tehénegységet tartanak. Ugyanilyen nagyságrendű a tagok tehénállománya is. Ez a szám rosszul is, hogy a határozattervezet jogilag nem eléggé megalapozott, hisz hol a beleszólás, hol a döntés, hol a birtokba lépés jogát követeli a szakszervezeti szervéknek, olyan *feladatokkal akarja a szakszervezeteket felruházni, amelyek az üzemek munkásönkormányzatának feladatai lennének.* Az volt ugyanis a kollégium tagjainak is szakszervezetek meghívott képviselőinek álláspontja, hogy az ipari munkásdemokráciát, a dolgozóknak a vezetésbe való bevonását nem a szakszervezetek és üzemi bizottságok — mint kimondottan érdekvédelmi szervéknek — útján kell megoldani, hanem a munkásönkormányzati formák — például munkástanácsok — kialakításával. Szóba került, hogy *néhány vegyipari üzemben — ahol a centralizmusból fakadt megkötöttések nagy részét már átmásy is megszüntették — vezessék be a munkásönkormányzatot.*

A vita részvevői megállapították végül, hogy a SZOT határozattervezete — bár helyesen tartalmazza pontjai, hibás megállapításai — egészében véve pozitívnak tekinthető, mivel megvalósítása múlhatatlanul felveti a munkásdemokrácia, a munkásönkormányzat, a gazdasági élet demokratizálása szükségességét, amely nélkül a határozattervezet megvalósítása csak látszatredményeket hozhatna. A kollégium ezért úgy határozott, hogy elveti a megtárgyalásra minisztériumi javaslattervezetet. Bizottság alakult, amely a hétfői vitában tisztult álláspontok szellemében egy hétig belül új javaslatot készít és ebben felveti a szükséges intézkedéseket a munkásdemokrácia más fontos követelményeit is.

A munkásönkormányzat mellett szállt sikra a Vegyipari Minisztérium Kollégiuma

A Vegyipari Minisztérium hétfői kollégiumi ülésén egyetlen napirendi pontként a SZOT elnökségének a szakszervezeti demokrácia szélesítéséről szóló határozattervezetének vitáján szerepelt. A vitát a kollégium tagjai és a meghívottak — az üzemek, a szakszervezetek küldöttei — annak az előterjesztett javaslatnak alapján tárgyalták, amelyet a minisztérium vezetői 25 vegyipari üzem igazgatóival közösen állítottak össze Szabó Gergely miniszter bevezetőben a jelentette: véleménye szerint a *SZOT határozattervezete nem teljes, mert egyoldalúan csak a szakszervezeti szervek jogainak szélesítését kívánja, s nem közeli egyáltalán a munkáskollektívának az üzemek, az országos vezetésbe való teljes, nem formális bevonását, vagyis az igazi munkásdemokráciát.* Holtelentelitte viszont azt, hogy a kollégium elé került javaslattervezet — kiindulva a gazdasági vezetés jelenlegi helytelen struktúrájából — mereven elutasítani a szakszervezetek, az üzemi bizottságok jogainak, önállóságának fokozását.

A miniszter bevezetője után közbutartalmú bátorhangú, alapos vita teljesen tisztázta a vegyipar vezetőinek, dolgozóinak álláspontját a SZOT határozattervezetével kapcsolatban. Kiderült, hogy a javaslatot készítő vegyipari szakemberek pusztán azért szállnak szembe a határozattervezet legtöbb pontjával, mivel úgy érzik: a szakszervezetek hatáskörének fokozása nehéz helyzetbe hozná a gazdasági mechanizmusunk hibái folytán a dolgozóival szemben azonos állami érdekeket képviselő gazdasági vezetőket, akik ilyenformán még tűz közé kerülnének. Helytelenítették azt is, hogy a határozattervezet jogilag nem elégíti ki a szakszervezeti demokrácia szélesítéséről szóló határozattervezetének vitája során felmerült követelményeket, amelyek az üzemek munkásönkormányzatának feladatai lennének. Az üzemi bizottságok, a szakszervezetek meghívott képviselőinek állásfoglalása, hogy az igazi munkásdemokráciát, a dolgozóknak a vezetésbe való bevonását nem a szakszervezetek és üzemi bizottságok — mint kimondottan érdekvédelmi szervéknek — útján kell megoldani, hanem a munkásönkormányzati formák — például munkástanácsok — kialakításával. Szóba került, hogy *néhány vegyipari üzemben — ahol a centralizmusból fakadt megkötöttések nagy részét már átmásy is megszüntették — vezessék be a munkásönkormányzatot.*

A vita részvevői megállapították végül, hogy a SZOT határozattervezete — bár helyesen tartalmazza pontjai, hibás megállapításai — egészében véve pozitívnak tekinthető, mivel megvalósítása múlhatatlanul felveti a munkásdemokrácia, a munkásönkormányzat, a gazdasági élet demokratizálása szükségességét, amely nélkül a határozattervezet megvalósítása csak látszatredményeket hozhatna. A kollégium ezért úgy határozott, hogy elveti a megtárgyalásra minisztériumi javaslattervezetet. Bizottság alakult, amely a hétfői vitában tisztult álláspontok szellemében egy hétig belül új javaslatot készít és ebben felveti a szükséges intézkedéseket a munkásdemokrácia más fontos követelményeit is.

A Hazafias Népfront kollégiumi előkészítő bizottságának levele Rajk Lászlóhoz

A Hazafias Népfront kollégiumi előkészítő bizottsága a következő levelet intézte Rajk Lászlóhoz:

Kedves Elvtársnő!

Mély meghatottsággal fogadtuk levelét, amelyben az igazságügyminisztertől az Ön részére kiutalt 200 000 forintot az újászervezendő kollégiumi mozgalom céljaira ajánlja fel. Ez a felajánlás — úgy érezzük — méltó a magyar kommunista mozgalom meggyilkolt ismert vezetőjének, a népi kollégiumok egykori nagy barátjának, Rajk Lászlónak emlékéhez.

Arra törekszünk, hogy az új kollégiumok, amelyeknek létrejöttét az Ön által nagyrabecsült elvtársak bocsátott össze megyeszerte, feladatukhoz: olyan falusi nevelőotthonokká váljanak — mint Ön írja — képesek lesznek hibáinkat helyrehozni.

Ezzel az összeggel, mint első befektetéssel, létrehozzuk a Hazafias Népfront Kollégiumi Alapját, az a társadalmi anyagi alapot, amely az illegalitásból kibontakozásban a célra biztosítandó összeget képezi, kiépítése az új kollégiumi mozgalom anyagi segítségét fogja szolgálni.

A Hazafias Népfront kollégiumi előkészítő bizottsága nevében:

Dr. Kardos László

A lengyelországi változásokhoz

Pénteken kezdve — előbb mélységesen aggódva, azután egyre növekvő megnyugvással és örömmel — feszülten figyeltük és figyeljük a lengyelországi eseményeket. A Lengyel Központi Bizottság plénumának kezdetéről, s a szovjet pártküldöttség váratlan utazásának híréről fogva érezzük és éreztük, hogy most itt, valami sorsdöntő történik e napokban Lengyelországban. Nemcsak testvéreink: a lengyel kommunisták, munkások harcának: a lengyel nép szempontjából, hanem az egész nemzetközi kommunista mozgalom további útját illetően is.

Sok közös hír, vad és agyasztó „szenzáció", rosszindulatú terdítés próbált világgá az első órákban és napokban. Ezért a magyar kommunistáknak és nekünk, a magyar népnek elsőrendűen fontos, hogy most, az eseményeknek már csaknem teljesen pontos ismeretében, megkíséreljük — nem az események egymásutánját, hanem lényegét illetően — összefoglalni: mi történt tulajdonképpen Lengyelországban?

Az eddigi információk birtokában a következőket lehet megállapítani:

1. Lengyelországban hónapok, különösen a XX. kongresszus óta a nép között, a kommunista pártban egyre inkább felerősödött a forradalmi türelmetlenség, egyre erősebbekké váltak a további, következetes demokratizálást, a gazdasági bajok megszüntetését, a lengyelországi szocialista építés kapcsolatainak rendezését követelő törekvések. Most, a VIII. plénumon a Lengyel Egyesült Munkáspárt Központi Bizottsága határozottan élére állt a nép iját akaró törekvéseknek.

2. Ennek megfelelően kíméletlen őszintességgel, keményen szembenézték a múlt hibáival, a nép elé tárták azokat az okokat az bármilyen keserű is — a teljes igazságot. Levonták a következtetéseket a közelmúlt tragikus, kegyelső vezető személyeinek összetételét tekintetében is. Mint ismeretes, több kipróbált, méltatlanul üldözötteit szenvedett elvtárssal erősítették meg a párt vezető szerveit, s néhányan, akik nem tudnak vagy nem akarnak lépést tartani a hibáikkal, a Központi bizottság tagjainak szavazatai alapján kikerültek a politikai bizottságból.

3. Ami talán még ennél is fontosabb: a Lengyel Egyesült Munkáspárt Központi Bizottsága pozitív *programot* tár a lengyel nép elé. Megkezdődött az a nagy munka, amely a szocialista építés *lengyel útjának* kidolgozását célozza, s máris több, ígéretbevágóan fontos területen — mint például a munkásönkormányzat, a mezőgazdaság, a vállalatiak rendezése, közöleti tisztaság és demokratizmus — tudományosan kidolgozott javaslatokat terjesztettek, illetve fognak terjeszteni a lengyel nép elé, növekvő megnyugvással és örömmel — feszülten figyeltük és figyeljük a lengyelországi eseményeket. Lengyelországban a szovjet pártküldöttség váratlan utazásának hírétől fogva érezzük és éreztük, hogy most itt, valami sorsdöntő történik e napokban Lengyelországban. Nemcsak testvéreinkről: a lengyel kommunisták, munkások harcának: a lengyel nép szempontjából, hanem az egész nemzetközi kommunista mozgalom további útját illetően is.

Sok közös hír, vad és agyasztó „szenzáció", rosszindulatú terdítés próbált világgá az első órákban és napokban. Ezért a magyar kommunistáknak és nekünk, a magyar népnek elsőrendűen fontos, hogy most, az eseményeknek már csaknem teljesen pontos ismeretében, megkíséreljük — nem az események egymásutánját, hanem lényegét illetően — összefoglalni: mi történt tulajdonképpen Lengyelországban?

Az eddigi információk birtokában a következőket lehet megállapítani:

1. Lengyelországban hónapok, különösen a XX. kongresszus óta a nép között, a kommunista pártban egyre inkább felerősödött a forradalmi türelmetlenség, egyre erősebbekké váltak a további, következetes demokratizálást, a gazdasági bajok megszüntetését, a lengyelországi szocialista építés kapcsolatainak rendezését követelő törekvések. Most, a VIII. plénumon a Lengyel Egyesült Munkáspárt Központi Bizottsága határozottan élére állt a nép iját akaró törekvéseknek.

2. Ennek megfelelően kíméletlen őszintességgel, keményen szembenézték a múlt hibáival, a nép elé tárták azokat az okokat az bármilyen keserű is — a teljes igazságot. Levonták a következtetéseket a közelmúlt tragikus, kegyelső vezető személyeinek összetétele tekintetében is. Mint ismeretes, több kipróbált, méltatlanul üldözötteit szenvedett elvtárssal erősítették meg a párt vezető szerveit, s néhányan, akik nem tudnak vagy nem akarnak lépést tartani a hibáikkal, a Központi bizottság tagjainak szavazatai alapján kikerültek a politikai bizottságból.

3. Ami talán még ennél is fontosabb: a Lengyel Egyesült Munkáspárt Központi Bizottsága pozitív *programot* tár a lengyel nép elé. Megkezdődött az a nagy munka, amely a szocialista építés *lengyel útjának* kidolgozását célozza, s máris több, ígéretbevágóan fontos területen — mint például a munkásönkormányzat, a mezőgazdaság, a vállalatiak rendezése, közöleti tisztaság és demokratizmus — tudományosan kidolgozott javaslatokat terjesztettek, illetve fognak terjeszteni a lengyel nép elé.

4. Rendkívül fontos megállapításokat tett a központi bizottság a szovjet—lengyel viszony új alapokra helyezéséről. A nyugati sajtóban sok értelmetlenség is látott napvilágot arról, mintha a lengyelek „szakítani" akarnának a Szovjetunióval. Nos, a központi bizottság ülése és a lengyel saját újabb cikkei teljesen egyértelműen és határozottan állást foglaltak az szovjet—lengyel barátság mellett és leszögezik: ennek a barátságnak a jövőben a teljes egyenjogúság, a proletár internacionalizmus lenini elvei alapján kell tovább erősödnie.

Még nem ismeretes a LEMP Központi Bizottságának a vonatkozó határozata. De Gomulka elvtárs nak ispunk más helyen között, a helyzet megítéléséről is egyértelmű beszéde, s az a tény, hogy e beszéd elhanzása után választották meg Gomulka elvtárst egyhangúlag a Központi bizottság első titkárává, semmi kétséget nem hagy afelől, hogy ezekkel az elvekkel a központi bizottság egyetértett.

Mint ismeretes, a beszédet azonnal ismertették a lengyel dolgozókkal. S mi lett az eredmény? Érdemes erről most künk megvizsgálni mert nálunk is vannak, akik túlságosan megszokták a „vejét", s azt gondolják, hogy a demokratizálás ilyen formában nem gyors üteme a rend felbomlásához, a tényleges ellenforradalmi erők felszínre kerüléséhez fűzi reményeit.

Pedig a lengyelországi változások ennek éppen az ellenkezőjét bizonyították. A lengyelországi eljövő hírek, tudósítók és más tudósítók jelentései egybehangzóan arról számolnak be: soha, de soha nem volt ilyen nagy egység, soha, de soha nem tömegatta a nép ilyen egységesen és lelkesen a kommunista pártot, a párt vezetőit, mint éppen e napokban.

„Tavasz októberben" — így kommentálja az eseményeket a lengyel rádió hírmagyarázója. „Olyan szabadságot kezdik mindnyájunk, amilyenek még soha nem voltunk" — írja a Trybuna Ludu. S amikor dűvözülők ezt az érzést, le lehet olvasni vonnunk a tanulságait. A többi között azt is, hogyha a kommunisták, a kommunista párt vezető szervei szót vetnek a való helyzetről, őszinten fordulnak a dolgozók minden rétegéhez, élére állnak a nép követelésének, abból soha nem lehet egység és bizalom születtik, s mennyilik az út a lanító, építő *tettek* előtt.

Együtt akarunk harcolni a munkás- és parasztfiatalokkal

(Tudósítónktól.)

Kora délután kezdődött, s a kora esti órákra nyolcott a Közgazdasági Egyetem diák-nagygyűlése. Ilyen forró, lelkes hangulatú gyűlést nemigen tartottak itt az elmúlt években. Mi-ről is szó? Talán többtvásnis pe-hány mondata fejezi ezt ki leginkább, mely így hangzik: *„Feladatunk kétség, az igazi demokráciának a követelése, szélesítése és megteremtése a gazdasági és politikai életben egyaránt. Mindenféle szálkásepe, provokációk és marchista megnyilvánulások leszerelése és elfojtása... Testvéri együttérzésünket és szolidaritásunkat fejezzük ki lengyel elvtársainkkal, a Lengyel Egyesült Munkáspárttal. Harcukat követendő példának tekintjük."* E néhány mondat fejezi ki talán legtömörebben, miről is tárgyaltak, mit is akartak a budapesti közgazdászok. Ez a lényege 22 pontból álló követelésüknek is, melyet az egyetemen kívül is, mellyel az egyetem ifjúsága, oktatói kara, párbizottsága egyaránt egyetért.

Az egyetem és az ország dolgait vitatjuk itt meg — mondták a fiatalok, a szakban és volt erre az értekezlete jellemző. Főiskolai reform, általános egyetemi követelések, közgazdasági kérdések mellett ugyanolyan nagy szerepeltek az ifjúsági mozgalom s a nagy politika kérdései is.

A legtöbb szó talán a szegedi fiatalokról esett, DISZ vagy MEFESZ — ez volt a kérdés. Akadtak, akik a DISZ mellett kelltek, de a fiatalok többsége kifejtette: bizalmatlan a DISZ iránt, nem hiszi, hogy hamarosan gyökeres változás történhetne működésében. Nagy tapsot kapott Fogarasi Béla elvtárs, aki elmondta, hogy a jó ifjúsági szervezet követelményét két dolgoban látja. Abban, hogy szilárdan álljon népi demokráciánk, a marxizmus talaján, s abban, hogy kielégítse az ifjúság jogos követeléseit. A fiatalok ilyen szervezetté akarják tenni a MEFESZ-t, s az egész gyűlés egyhangúan csatlakozott a szegedi egyetemisták felhívásához. A Közgazdasági Egyetemen is megalakították az egyetemista önálló ifjúsági szervezetet.

Többször szóba került az ifjúsági egység gondolata. A gyűlésen részt vett a csepeli DISZ-szervezet függetlenített titkára, s elmondotta, hogy a csepeli fiatalok az ifjúsági parlamenten helyteltették a gyűléseket, nem politikai, hanem főleg gazdasági kérdéseket vitatnak meg, s kifejtették, hogy nem rokonszenvenek a MEFESZ gondolatával. Több felszólaló megcáfolta ezeket az állításokat. A jelen voltak elmondották, hogy a csepeli Martin ifjúsági parlamentjén például az ország legfontosabb politikai kérdéseihez szóltak hozzá a fiatalok. Nagy Imre elvtárssról beszéltek, a bűnösök megbüntetéséről, s arról, milyen intézkedéseket vannak tervben hogy a régi hibákat ne következzék el újra. Valamennyi felszóló hangoztatta, hogy együtt akarnak haladni a munkás- és parasztifjúsággal. De együtt akarunk harcolni velük — mondották — és nem együtt tétlenkedni, ahogy eddig a DISZ-ben tették. „Nem igaz, hogy a munkások nem politizálnak — mondotta Ujvári György, az Akadémiai Nyomda nyomdásza. — *Azt akarják, hogy ne kerekedjék felül a régi irányzat. Szocializmust akarnak, melyben minden lehetősége, tudása és szorgalma szerint érvényesül* — de csak *szerint a „mindenki egyenlő mértékkel mérnek.*

Bereczki Iván az oktatói kar nevében arról beszélt, a kibontakozás érdekében *szükség van személyi kérdések megoldására is.* Le kell vállnia annak, akik bebizonyították, hogy nem tudnak vagy nem akarnak a kibontakozás útján tevékenykedni, a szakmai és a politikai hibáit el kell elvtársaikat, akik valóban a párt és az állam vezetői szervelbe valók.

Nagyon sok kérdés merült még fel. Elmondták, hogy a Közgazdasági Egyetem ifjúsági küldöttségének a Csepel Vas- és Fémművek ifjúmunkásai.

A küldöttség tagjai *Kiss Ferenc* negyedéves hallgató, a Központi Diáktanács elnökhelyettesének egyik bizottja, *Balkányi György* ugyancsak, a DISZ-végrehajtó bizottság tagja és *Dzitko Zdzisław* negyedéves vilamosmérnök hallgató baráti beszélgetésre ültek össze a Csőgyár és az Acélmű ifjúmunkásaival, akik nagy szeretettel fogadták a vendégeket. Már az első percek után meg lehetett állapítani: a sok közös problémán és az egymás iránt érzett megbecsülés és szeretet szoroan összekapcsolja az üzemek és az egyetemek ifjúságát. *Czorba Lajos* mesternagy példaként említette az egyetemisták közeledését és arra kérte őket: ha már így egymásra találtak, mielőbb alakítsanak ki egyöntetű szorosan együttműködve a szocialista demokratizmus, a népszazdaság megerősítéséért. A beszélgetésen részt vett *Szupkai János* lakatos és *Kiss Erzsébet* esztergályos is.

Az egyetemisták részéről *Balkányi György* elvtárs összefoglalta ismertette az együttműködés lehetőségeit, amit azután közösen megvitattak. Mindegy ennek első lépéseként *Kiss Ferenc*, a diákbizottság nevében meghívta a csepeli ifjúmunkásokat a Közgazdasági Egyetem szerdai nagygyűlésére.

Ígéretet kaptak a fiatal munkások, hogy küldöttek egymástól a jól sikerült, baráti hangulatú találkozó részvevői.

Az egyetemi ifjúság mozgalmát nem használhatják fel semmiféle restaurációra

(Tudósítónktól.)

Hétfő délután az Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem fiataljai nagygyűlésre jöttek össze az egyetem aulájában. A nagygyűlést előkészítő bizottság egy 23 pontból álló határozati javaslatot terjesztett a részvevő fiatalok elé, s erről a határozati javaslatról vitáztak a kora esti órákig. Még a gyűlés megkezdése előtt a részvevők hangosan élleltték a szegedi fiatalok kezdeményezését, s kifejezték óhajukat, hogy egyelemük is csatlakozzon az előbbiek példájához a MEFESZ-hez.

Az egyetemi fiatalságnak ezzel az új szervezetével összefüggő kérdések alkották a vita legnagyobb részét. *Bekc Tibor* hangsúlyozta, hogy ellene vannak ugyan minden rendbontó törekvésnek, de az a véleménye, hogy

jelenleg szükség van az egyetemi fiatalság körében egy olyan szervezetre, amelynek vezetői velük együtt élő, problémákat is-

merő emberek

olyanok, akik megfelelően tudják képviselni az egyetemi oktatással összefüggő kérdéseket, a politikai kérdésekben is az egyetemi fiatalság álláspontját. A hozzászólók szinte valamennyien az egyetemi fiatalok rétegszervezetének megalakulását, de hangsúlyozták valamennyien az ifjúság egységének szükségét is. *Azt a kívánságukat fejezték ki, hogy a fiatalok különböző rétegszervezeteinek egységét az ifjúsági parlament biztosítsa.* A jelenlevők nagy lelkesedéssel fogadták a szegedi fiatalság képviselőjét. Az egyetemi és főiskolai hallgatók szervezetének egyik célja — mondotta —, hogy az ifjúság ne riadjon vissza többé az igaz szó kimondásától. *Nem az a feladat, hogy elhatárolják magukat*

magyar ifjúságtól, hanem az, hogy velük igazi egységben haroljunk. Hangsúlyozta azt is, hogy nem helyes a határozati javaslatnak az a fogalmazása, hogy amennyiben bizonyos pontokra két héten belül nem kapnak kielégítő választ, tüntetés hez folyamodnak.

Az egyetemi fiatalságnak ezt a mozgalmát most könnyen felhasználhatják akár jobb-, akár baloldali restaurációra. S a fiatalságnak nem lehet az a célja, hogy a két irányzat közül akármelyiknek is segítsen.

A gyűlésen igen sokan foglalkoztak az országos politikai kérdésekkel is. Nincs lehetőség arra, hogy itt valamennyit ismertessük. A legforrób vita az alábbi kívánságok körül folyt:

nyilvános tárgyalások vonják felelősségre Farkas Mihályt és társait; olyan parasztpolitikát, amely fokozza a termelési kedvet. Szakemberket a termelés vezető posztjaira, egyenlőségen alapuló magyar—szovjet kapcsolatokat, bér- és normarendezést az építőiparban.

Javasolták, hogy töröljék el a hallgatóktól, a hallgatói önkormányzat tagjaitól az egyetemi vezetőségek megválasztásának jogát, s ezt a gyűlést. Elmondotta, hogy az egyetem professzori kara is megtárgyalta a hallgatók kívánságait, s a határozati javaslat legnagyobb részével egyetért. Ugyanakkor beszámolt néhány olyan intézkedésről, amely ezt előterjesztett határozati javaslatból már megvalósult, illetve rövidesen megvalósul. Tárgyalták a fiataloknak azt a kívánságát is, hogy a rendőrség ne szert valóban alakítsák át. Ne csak elvileg hangoztassuk, hogy protekcionizmus nincs, hanem tegyük lehetővé, hogy az emberek meg is győződhessenek erről. Arra tettette az egybegyűlteket, ne engedjék, hogy soraikba akárki is befurakodva, elferdítse kezdeményezéseiket. Végezetül bejelentette: egyetért azzal, hogy a DISZ-ben hibák vol-tak, s az a véleménye, hogy az ifjúságnak magának kell eldöntenie, milyen utat akar választani. A jelenlevők küldöttséget választottak, hogy nevükben a DISZ Központi Vezetősége előtt támogassák a szegedi fiatalok javaslatát,

Változtak a munkásfiatalokkal...

(Tudósítónktól.)

Az ország legnagyobb egyetemén, a Budapesti Műszaki Egyetemen is forr, pezseg az élet. A Központi Diáktanács nagygyűlés 15 pontban foglalta össze az egyetemi ifjúság követeléseit. Ezzel együtt parázs vitát tárgya a szegedi egyetemisták kezdeményezésének megvalósítása. A diákbizottság tegnap közlemányt adott ki, amely világosan kimondja: akár szakítanak a Magyar Dolgozók Pártjával, akár nem, a munkás- és parasztifjúsággal minden körülmények között együtt akar működni. Ebben a szellemben küldött ma reggel nap a Budapesti Műszaki Egyetem ifjúságának küldöttsége a Csepel Vas- és Fémművek ifjúmunkásaihoz.

Az egyetemi ifjúság mozgalmát nem használhatják fel semmiféle restaurációra

A Petőfi Kör vezetőségének határozata

A Petőfi Kör vezetősége 1956. október 22-én tartott ülésén figyelembe véve hazánk jelenlegi helyzetét, felhasználva az eddigi vitákban elhangzott véleményeket és javaslatokat, határozatot hozott. A Petőfi Kör vezetősége javasolja, hogy a leteő legrövidebb időn belül hívják össze a Központi Vezetőség ülését. A vezetőség szükségesnek tartja, hogy a párt és a kormány tárja fel nyíltan gazdasági helyzetünket, vizsgálja felül második ötéves tervünk irányelveit és dolgozzon ki hazai szálátásainknak megfelelő konkrét építő programot.

A vezetőség kéri, hogy a Központi Vezetőség és a kormány minden eszközzel biztosítsa a szocialista demokratizmust Magyarországon, a Népfront valódi szerepének kialakításával, a munkásosztály jogos politikai követelésének teljesítésével, az üzemi önigazgatás és a munkásdemokrácia létrehozásával.

A Petőfi Kör vezetősége javasolja, hogy Nagy Imre elvtárs és a szocialista demokratizmusért, a leninizmusért harcoló más elvtársak mélló helyen vegyenek részt a párt és a kormány vezetésében. Javasolja Rákosi Mátyás kizárását a párt Központi Vezetőségéből és visszahívását más funkcióiból. A vezetőség javasolja Farkas Mihály ügyének a szocialista törvényességnek megfelelő

ügyelését részvevői félreérthetetlenül hangsúlyozták: a központi bizottság által kifejezésre juttatott álláspont *hogy a szocialista országok közötti kapcsolatok alapelve a tökéletes egyenjogúságának alapjára kell helyezni — ez az álláspont összhangban van a lengyel—szovjet barátság megszilárdítására. Éppen azok érdekét a barátságnak — hiszik alá nagyon határozottan a közlemények szónokai —, akik ezt a feltogadást szolgetellenességnek igyekeznek feltüntetni.*

Az ülésről három nap másik forrás jellemvonása az volt, hogy

a Lengyel Egyesült Munkáspárt egész tasága, az egész lengyel nép a szó szoros értelmében egyött hozta a döntéseket a központi bizottság plénumával.

A gyárak: és a hivatalok dolgozói, az ifjúsági, a hadsereg tagjait folyton folyást követték a központi bizottsági ülés eseményeiről és a tömegutl. tésekre a pártiasság általános közölte Különösen kiemelték a pártiasságnak a gyülésekre kiküldött tagjaival.

Együtt döntött a vezetőség a tagsáe.

A nép és a vezetőség teljes összeforrottsága e napok legjellemzőbb élménye volt mindnyájunk számára, akik Varsóban lehettünk a VIII. plénum történelmi ülése idején. Ilyen értelemben nyilatkoztak a testvérpártok lapjainak különtudósítói is. *Különösen kiemelték a párt és a nép egységét az Unitá és az Humanité városi tudósítói.*

Ha tekintetbe vesszük az eseményeknek ezt a lényegével való bemutatását, könnyen érthetővé válik, miért olyan örömteli a hangulat ma Varsóban és egész Lengyelországban. Beszélgetés közben szemlélhettük ezt a gyár üzemi bizottságának elnökével. Elmondta, hogy a plénum ülése előtt a munkások százai és százezrei tiltakozásuk követelése volt. Ma nem erről esik a legtöbb szó az üzemben.

A munkások a legtelkesebb hangulatban dolgoznak a visszahozhatatlan erők fölött aratott győzelmet és minden módon bizosítják az új politikai bizalmat támogatásukról.

Az üzem fiatal pártitkárát órákig tart tapsolta, amikor egy szónok kijelentette, hogy a lengyel elvtársak nincsenek egyedül, *feltétlenül támogatják őket a Kínai Népköztársaság, Jugoszlávia, Magyarország dolgozói.*

Ami a soron következő eseményeket illeti: ma délután megnyílik a nemzetgyűlés ülésszaka. Az előreláthatá napirendi részleges kormányátalakítás, változások törvényhozás és az ötéves terv megvitatása. A kormányátalakításról bizonyosat még nem lehet tudni, de nagyon valószínűnek látszik, hogy a miniszterelnökhelyettesek számát háromra csökkentik, és hogy Rokoscowski elvtárs, aki nem is régen az új politikai bizottsághoz, egyelőre megtartja a hadügyminiszteri tárcát.

Polgár Dénes

A demokratizálás útja az egyetlen út

Wladyslaw Gomulka beszéde a LEMP Központi Bizottságának VIII. ülésén

(A Szabad Nép tegnapi száma ismertette Gomulka elvtársnak a LEMP Központi Bizottságának VIII. ülésén elhangzott beszédét. Az alábbiakban a PAP nyomán közöljük a beszéd teljes szövegét.)

Amikor hét esztendővel ezelőtt a LEMP Központi Bizottságának novemberi ülésén beszéltem — mondotta Gomulka elvtárs — úgy látszott, hogy utoljára szólok a központi bizottság tagjaihoz.

Annak ellenére, hogy azóta csupán hét év telt el és nyolc esztendő az augusztusi ülés óta, amelyen a párt politikájában éles fordulat következett be, ezek az évek zárt történelmi szakaszt jelentenek. *Mélységesen hiszem, hogy ez az időszak visszavonhatatlanul a múlté.*

Sok rossz volt ezekben az években. Az az örökség, amelyet ez az időszak a pártnak, a munkásosztálynak és a népnek hagyott, az élet egyes területein több mint aggasztó.

A központi bizottság VII. ülése két és fél hónappal ezelőtt megjelölte az elmúlt időszak pozitív és negatív vonásait, kijelölte a jövendő cselekvés irányelveit. Azon az ülésen kívánságom ellenére sem vehettem részt.

Önök közül sokan beszéltek azon az ülésen rólam is, vizsgálták a pártmunkába való visszatérésem lehetőségét és szükségességét. Ezt az ülésen hozott határozatokkal kapcsolatos álláspontomtól tették függővé.

Ezért kötelességemnek tartom, hogy elmondjam önöknek nézetemet ezekről a határozatokról, elmondjam, hogyan látom a mai valóságot és hogy véleményem szerint, hogyan kell kialakítani a jövőt.

A VII. ülés határozatait illetően van néhány fenntartásom. *E fenntartások a múlt és a párt mezőgazdasági politikája értékelésére vonatkoznak.*

Minden egyéb tekintetben helyeseknek tartom e határozatokat, a cselekvés helyes irányát látom bennük. Ezek a határozatok megvalósításuk során pontosabb megfogalmazásra és kiegészítésre szorulnak. *E határozatokban nem vettek tekintetbe egyes, a mai nap szempontjából nagy jelentőségű problémákat.* Ezek közül néhányat már ma meg lehet oldani, mert erre megértek, másokkal várni lehet, amíg megérnek a gondolatokban és feltételekben.

A legfontosabb kérdésnek nem azt kell tartani, hogy határozatokat hoztak és hogy azokat helyeslik, hanem azt, hogy a határozatok valóra is váljanak.

A VII. ülés határozataival kapcsolatos fenntartásaim *gazdasági és politikai kérdésekre vonatkoznak.* E fenntartások érintik *mind az értékelés kritériumát, mindpedig az embereknek ebből az értékelésből származó felelősségét az elkövetett hibákért és ferdítésekért.*

Felül kell vizsgálni gazdasági vívmányaink értékelését

A VII. ülés határozatai szólnak a hatéves terv eredményeiről és hibáiról.

A hatéves terv fő eredményeként — amely el kell hogy fedje az összes többit — a határozatok iparunk, különösen a nehézipar termelési kapacitásának nagy növekedésére mutatnak rá.

Távol állok attól, hogy lekicsinyeljem országunk bármely eredményét. Mindnyájunkat, valamint az egész népet is örvendezteti ipari termelésünk növekedése és fejlődése.

Nincs alapom arra, hogy vitába szálljak az ipari termelés növekedésének felsorolt mutatószámaival. *Elfogadom azokat a valóságnak megfelelőknek.* Vannak azonban egyes „azonban"-ok, amelyek arra késztetnek, hogy felülvizsgáljuk az elmúlt hatéves időszakban elért gazdasági vívmányaink értékelését.

Nézzük meg a hatéves terv eredményeit a széniparban. 1949-ben, vagyis a hároméves terv utolsó évében, a szénkitermelés meghaladta a 74 millió tonnát. 1955-ben, vagyis a hatéves terv utolsó évében, 94,5 millió tonna szenet hoztak felszínre. *A számokból az tűnik ki, hogy a termelés több mint húszmillió tonnával emelkedett, amit valóban komoly eredménynek kellene tekinteni, ha ez a növekedés a szénipar termelési kapacitásának növekedése lenne.*

Amint a statisztikai adatok mutatják, a bányászok 1955-ben *92 634 000 túlórát dolgoztak, ami az összes munkaórák 15,5 százaléka. Szénre átszámítva ez azt jelenti, hogy mintegy 14,6 millió tonna szenet bányásztak ki túlórázással.*

Vizsgáljuk meg ezután, hogyan alakult ebben az időszakban a *munka termelékenysége* a széniparban. 1949-ben az egész kollektíva egy munkására eső szénkitermelés 1328 kilogramm volt. 1955-ben 1163 kilogrammra, vagyis 12,4 százalékkal csökkent. *Ha összevetjük a föld alatt dolgozókra átszámított szénkitermelést, akkor ebben az időszakban az egy munkanapra eső csökkenés 7,7 százalék.* 1938-hoz viszonyítva pedig — ez az év, igaz, különböző okoknál fogva nem lehet összehasonlító ismérv, de illusztrálja a szénbányák jelenlegi helyzetét — *az egész kollektíva egy munkanapjára eső szénkitermelés 1955-ig 36 százalékkal csökkent.*

A széniparban a gazdaságpolitikát valamiféle *büntetésre méltó korlátoltság jellemezte. Rendszeresítették a vasárnapi munkát, ami aláásta a bányászok egészségét és erejét, ugyanakkor megnehezítette azt, hogy a bányák berendezését kellő módon karbantartsák. Rendszerré vált egyes bányákban a katonák és fegyencek foglalkoztatása.* Nem stabilizálták a bányászegyütteseket, amelyekben évről évre igen komoly hullámzás volt.

Az ilyen politika szükségképpen oda vezetett, hogy veszély fenyegette a szénkitermelési terv teljesítését, olyan állapotba kerültek a bányák, amilyenben ma vannak.

Általában, a hatéves terv befejezése után, amelynek az előirányzatok szerint magasra kellett volna emelnie a munkásosztály és az egész nép életszínvonalát, jelenleg, az új ötéves terv első évében *napról napra fokozódó komoly gazdasági nehézségekkel állunk szemben.*

Az ipar bővítésére hatalmas beruházási hiteleket vettünk fel, amikor viszont elérkezett az első törlesztési időpont, tarthatatlan csődben voltunk.

A hitelezőktől halasztást kellett kérnünk. *Ugyanakkor a gépekben és berendezésekben nyújtott hitelek jelentős részét mindmáig nem alkalmaztuk a termelésben és ezek alkalmazására még hosszú éveken át nem kerül sor, egy részét pedig visszavonhatatlanul elveszettnek kell tekinteni.*

Az ötéves tervben a fizetési mérleg komoly deficittel zárul a hiteltörlesztési haladék ellenére, annak ellenére, hogy a következő ötéves tervre halasztottuk azon összegek felének törlesztését, amelyeket ebben az ötéves tervben kellett beruházni. Ilyen körülmények között igen kérdésessé vált a nemrég kidolgozott ötéves terv realitása.

Ismeretes előttünk az a veszély, hogy a belföldi piacon levő árumennyiség nincs összhangban a pénzmennyiséggel.

Beszélnek-e minderről a VII. plénum határozatai? Nem beszélnek. Természetesen nem az a legfontosabb, hogy a határozatok enyhítik a múltról adott értékelést.

Az a lényeges, hogy az elkövetkező tervek helyes kidolgozásához elengedhetetlenül szükséges az ilyen gazdasági elemzés.

Soha nem szabad elhallgatni olyan tényeket, mint a fent említettek.

Világosan meg kell mondanunk magunknak, hogy a rossz gazdaságpolitikáért az egész népnek és elsősorban a munkásosztálynak kell megfizetnie.

A párt központi bizottsága viszont nem szánta rá magát arra, hogy legalább pártviszonylatban levonja a konzekvenciát azokról az emberekről, akik e helyzetért felelősek.

A népgazdaság mezőgazdasági területén, amelynek a VII. plénumon elhangzott értékelése ugyancsak fenntartásokat vált ki belőlem, szintén olyan jelenségeket látunk, amelyek fölött minden felelősséget érző embernek mélyen el kell gondolkodnia és le kell vonnia belőle a megfelelő következtetéseket.

1949-től kezdve, vagyis a hatéves tervben a párt kollektivizálási kampányt kezdett a mezőgazdaságban. Ebben az időszakban a parasztgazdaságok mintegy hat százalékát egyesítő, körülbelül 10 000 földművesszövetkezet alakult.

A mi körülményeink között, ugyanúgy, mint minden olyan országban, amelynek nincs túl sok földje, a mezőgazdasági politikában kifejezésre kell jutnia annak az állhatatos törekvésnek, hogy belterjessé tegyék a mezőgazdasági termelést.

Lengyelország csak úgy tudja saját erőforrásaiból ellátni lakosságát élelmiszerrel, ha emeli a terméseredményeket, emeli az egy hektár földre eső mezőgazdasági termelést.

Nézzük meg, hogyan alakul az *össztermelés* értéke *változatlan árakban* kifejezve, *egy hektár földre vonatkoztatva mezőgazdaságunk valamennyi szektorában,* vagyis az egyéni gazdaságokban, a földművesszövetkezetekben és az állami gazdaságokban.

Az összes adatok 1955-re vonatkoznak. Az egyéni gazdaságok rendelkezésében volt a földterületek 78,8, a jövedelmüket elosztó szövetkezetek rendelkezésében a földterületek 8,6, az állami gazdaságok rendelkezésében pedig a 3 gazdasági típus összes földterületeinek 12,6 százaléka. E gazdaságok összes termelését 100 százaléknak véve, a kép a következő: az egyéni gazdaságok termelése 83,9 százalék, a mezőgazdasági termelőszövetkezetek termelése, beleértve a háztáji gazdaságok termelését — 7,7 százalék, és az állami gazdaságok termelése a mezőgazdasági munkások gazdaságainak termelésével együtt 8,4 százalék.

A termelés értéke egy hektár földre átszámítva, a következő képet mutatja: egyénileg gazdálkodóknál 621,1 zloty, a szövetkezetekben 517,3 zloty, az állami gazdaságokban 393,7 zloty, változatlan árakban kifejezve. Ily módon *az egyéni gazdaságok és a szövetkezetek között a különbség 16,7 százalék, az egyéni gazdaságok és az állami gazdaságok között 37,7 százalék, mindkét esetben az egyéni gazdaságok javára.*

Ha összehasonlítjuk az egyéni parasztgazdaságokra és a mezőgazdasági termelőszövetkezetekre kivetett kötelező beszolgáltatás mennyiségét, és a földadót egy hektár földre viszonyítva, akkor megállapíthatjuk, hogy *ezek a mezőgazdasági termelőszövetkezeteknél kisebbek, mint az egyéni gazdaságokban, különösen a földadó vonalán. E kötelezettségekben a földműves szövetkezetek javára mutatkozó különbség voltaképpen állami dotáció a szövetkezetekbe tömörült gazdaságoknak.*

A következő kérdés az a díjazás, amelyet a szövetkezetek az állami gépállomások szolgáltatásaiért fizetnek. Ez a szolgáltatási térítés az 1952—1955. években mintegy 1 700 000 000 zloty volt.

A mezőgazdasági termelőszövetkezetek 1955. évi zárszámadásaiból megítélhető, hogy *a munkaegységek megállapításánál bizonyos munkaegység-minimum megállapításának szükségességét vették alapul, függetlenül az illető szövetkezet gazdálkodásának eredményeitől.* A munkaegység átlagértéke az ország összes szövetkezeteit tekintetbe véve, körülbelül 25 zloty, piaci árakban véve a munkaegységek alapján juttatott termékeket. *A munkaegység értékében mutatkozó különbségek az egyes szövetkezetek között nem nagyok, különösen, ha a munkaegység terménydíjazásáról van szó.*

Minthogy nem mindegyik szövetkezet tudja kifizetni a megállapított munkaegység-minimumot, mivel termelési eredményei ezt nem tették lehetővé, aránylag egyszerű megoldást találtak: elhalasztották a szövetkezetek 1955. évi egyes állami kötelezettségei teljesítésének határidejét.

E határidőket a következő évekre tették. *Azokat az összegeket, illetve javakat, amelyekből e kötelezettségeknek eleget kellett volna tenni, munkaegységekre fordították. Országos méretben ez az összeg meghaladja a félmilliárd zlotyt.*

Ily módon mesterségesen növelték a földművesszövetkezetek szétosztásra szolgáló jövedelmét, ami lehetővé tette a munkaegységek hozzávetőleg 27 százalékkal magasabb fizetését.

A szövetkezetek az állami támogatás e formáitól függetlenül, jelentős hiteleket is kaptak az államtól. A mezőgazdasági termelőszövetkezetek hosszú- és közepes-lejáratú kötelezettségei 1955. december 31-én *több mint egymilliárd-hatszázmillió zlotyt tettek ki,* rövidlejáratú kötelezettségei pedig több mint kilencszázmillió zlotyra rúgtak.

Hozzá lehet tenni, hogy a termelőszövetkezetek kedvezményes elbánásban részesültek a műtrágyabeszerzésben is.

Ez a rövid vázlata a mezőgazdasági termelőszövetkezetek gazdasági képének. Szomorú ez a kép.

A nagy befektetések ellenére, kisebbek voltak az eredmények és nagyobbak a termelési költségek.

Nem említem a probléma politikai vonatkozásait.

Az előbb felsorolt okok miatt vannak fenntartásaim a központi bizottság VII. teljes ülésén hozott határozatoknak a mezőgazdasági politikára vonatkozó részét illetően, amely politikát a központi bizottság V. teljes ülése dolgozta ki. *Ha megvizsgáljuk tényleges gazdasági helyzetünket, más olyan jelenségekre is bukkanunk, amelyek mély aggodalomra adnak okot.*

A hatéves terv végrehajtásánál azt a gyakorlatot követtük, hogy bizonyos kiválasztott szektorokra maximális beruházásokat összpontosítottunk, tekintet nélkül a gazdasági élet más területeire. Pedig a nemzetgazdaság egy szerves egészet képez. Nem lehet a gazdaság bizonyos ágait túlzott előnyben részesíteni más ágak rovására, mert a helyes arányok eltorzulása árt a gazdasági élet egészének.

Különösen aggasztó a vidéki lakáshelyzet. Míg a városokban és a településeken, ahol szintén elég nehéz a lakáskérdés, nagy erőfeszítéssel folyik az új lakások építése, a javítás és tatarozás, vidéken a helyzet egyszerűen riasztó.

A hatéves terv időszaka alatt vidéken körülbelül 370 000 szoba épült, ebből körülbelül 260 000 egyénileg, a háztulajdonosok saját anyagi eszközeiből, körülbelül 110 000 pedig a szocialista építési tervek keretében. Az 1950-es esztendőben több mint 2 690 000 ház volt vidéken, több mint hét és félmillió szobával. *Ha tekintetbe vesszük, hogy egy épület átlagos élettartama* — számolva az épületek háború utáni állapotával — *50 esztendő, arra az eredményre jutunk, hogy évenkint 150 000 szobát kell építeni vidéken ahhoz, hogy fenntartsuk a szobáknak 1950-es számát.*

Ez azt jelenti, hogy a hatéves tervben 900 000 szobát kellett volna építeni. A valóságban csak körülbelül 370 000 épült.

Feltételezhető, hogy a hatéves terv időszaka alatt körülbelül 600 000-re nőtt a romos szobák száma.

A poznani munkások nem a szocializmus, hanem a hibák ellen tiltakoztak

Eddigi szervezési és igazgatási gyakorlatunk eredménye az volt, hogy még a kiváltságos szektorokban sem tudtuk a kitűzött időben végrehajtani az előirányzott feladatokat, hogy ezekben a szektorokban óriási anyagi értékeket pazaroltunk el és hogy nem teremtettünk olyan körülményeket, amelyek lehetővé tették volna az ezelőtt tudatosan korlátozott szektorokban mutatkozó hiányok megszüntetését.

Nem állunk sokkal jobban a közszolgáltatásokkal, az üdülőkkel és a szanatóriumokkal sem.

Ismét hangsúlyozni kívánom, távol áll tőlem, hogy lekicsinyeljem a hatéves terv eredményeit.

Ezeknek az eredményeknek értékelését azonban a tényleges helyzetre kell alapítani, vagyis abból a gazdasági helyzetből kiindulva kell szemlélni őket, amely az ötéves terv kiindulópontja volt. Az ötéves terv indulását pedig igen nagy nehézségek kísérik.

Mindnyájunknak szembe kell néznünk azzal a problémával, hogy miképpen győzhetjük le ezeket a nehézségeket, mit tegyünk, mihez fogjunk, hogy olyan úton haladjunk tovább, amely egyre könnyebbé válik?

Nagyon sok mindent kell megváltoztatni eddigi gyakorlatunkban ahhoz, hogy elérjük ezt a célt. E nagy nehézségek legyőzésének kulcsa a munkásosztály kezében van.

Minden, a mai nap éppen úgy, mint a jövő kilátása, az ő magatartásán múlik. *A munkásosztály magatartása viszont a párt politikájától függ, amelyet a párt vezetősége dolgoz ki, függ attól, hogy a kormány és a legmagasabb állami szervek milyen hozzáértéssel kormányozzák az országot.*

A munkásosztály nemrégen fájdalmas leckét adott a párt vezetőségének és a kormánynak. A poznani munkások, amikor a sztrájk fegyveréhez nyúltak és azon a véres júniusi csütörtökön tüntetve az utcákra vonultak, félreérthetetlen hangon kiáltották, hogy *„Elég! Igy nem folyhat tovább! Térjetek vissza erről a rossz útról!"*

A munkásosztály sohasem folyamodott meggondolatlanul a sztrájkhoz, mint a jogaiért vívott harc eszközéhez. — Különösen most, a népi Lengyelországban, amelyet az ő nevében és az összes dolgozók nevében kormányoznak, nem tette a munkásosztály ezt a lépést meggondolatlanul. Szemmel látható, hogy túlfeszítettük a húrt és a húrt sohasem lehet büntetlenül túlfeszíteni.

A poznani munkások nem a népi Lengyelország ellen, nem a szocializmus ellen tiltakoztak, amikor kimentek az utcára. Tiltakoztak a társadalmi rendszerünkben elharapózott hibák ellen, amelyeket ők is fájdalommal éreztek, tiltakoztak a szocializmus, az ő eszméjük alapvető elveinek eltorzítása ellen.

A munkásosztály a szocializmus eszméjével kapcsolta össze a jobb jövőbe vetett minden reményét. Öntudatos életének első napjaitól kezdve a szocializmusért harcolt. És amikor a történelem lehetővé tette, hogy a munkásosztály képviselői ragadják kezükbe Lengyelország kormányzatának gyeplőit, a munkásosztály minden lelkesedésével és minden erejével hozzáfogott a szocializmus eszméjének megvalósításához.

A munkásosztály a mi osztályunk, a mi megingathatatlan erősségünk. A munkásosztály — mi magunk vagyunk. A munkásosztály nélkül, a munkásosztály bizalma nélkül egyikünk sem képviselhet egyebet, mint saját személyét.

Politikailag igen naiv volt az az ügyetlen kísérlet, hogy a fájdalmas poznani tragédiát úgy tüntessék fel, mint imperialista ügynökök és provokátorok művét.

Ügynökök és provokátorok mindig és mindenütt lehetnek. De soha és sehol sem határozhatják meg ők a munkásosztály magatartását.

Ha ügynökök és provokátorok tettekre indíthatnák a munkásosztályt, akkor a népi Lengyelország ellenségeinek, a szocializmus ellenségeinek sokkal könnyebb dolguk volna, könnyűszerrel elérhetnék céljaikat. A tény viszont az, hogy ez nem igaz.

Volt egy idő Lengyelországban, amikor a szocializmus ellenségei, sokszor külföldi, nem lengyel érdekeket szolgáló központok irányítása alatt, valóban széleskörű földalatti szervezettel rendelkeztek. Ebben az időben a népi Lengyelország kormányát fegyverrel támadták és a népi kormány fegyverrel védekezett. Ebben a harcban pártunk tagjainak, katonáinknak és közalkalmazottainknak százai és ezrei estek el. *Ezeknek a zord időknek nyomai még a mai napig sem tűntek el teljesen az emberi szívekből és érzelmekből. Ezek voltak a népi Lengyelország megépítésének első évei.* De azokban a napokban, amelyek oly sok nehézség elé állították a népi kormányt, semmiféle ügynök és semmiféle földalatti szervezet nem volt képes arra, hogy a kedvező körülmények ellenére is rést törjön a munkásosztály soraiba, hogy politikailag behatoljon a munkásosztály egyetlen rétegébe is. Mert a munkásosztály nem lehetne a nemzet vezető és leghaladóbb része, ha a reakciós erők támaszt találhatnának soraiban. Ügynökök és provokátorok vagy reakciós elemek sohasem lehettek a munkásosztály ösztönzői, most sem azok és nem is lesznek soha.

A poznani tragédiának, az egész munkásosztály mélységes elégedetlenségének okai bennünk, a párt vezetőségében, a kormányban vannak.

Éveken keresztül forró anyag gyűlt össze. A hatéves gazdasági terv, amelyet a múltban széles körben úgy reklámoztak, mint az életszínvonal nagyarányú emelésének újabb szakaszát, nem váltotta be a dolgozó tömegek hozzáfűzött reményét. *Nem sikerült az a szám-zsonglőrösködés, amely kimutatta, hogy a hatéves tervben 27 százalékkal emelkedtek a reálbérek. Ez csak még ingerültebbé tette az embereket. Szakítani kellett a rossz statisztikusok álláspontjával.*

Az SZKP XX. kongresszusa fordulat ösztönzője volt az ország politikai életében. Az egészséges, éltető áramlat mozgásba hozta a párttagok tömegeit, a munkásosztályt, az egész közvéleményt.

Az emberek kezdtek felegyenesedni. Az elnémult és szabadságától megfosztott elmék kezdtek kijózanodni a képmutatás és a hazugság mérgező lidércnyomásából. Az alkotó, élő szó kezdte kiszorítani azokat az üres szavakat, amelyek korábban uralkodtak a párt és a közélet szónoki emelvényein, valamint a sajtó hasábjain. Olykor hamis hang is felhangzott. De nem ez a hang mutatta az irányt. Széles hullámként áradt a múlt bírálata, az erőszak, a torzítások és a hibák bírálata, amely nem kímélte az élet egyetlen területét sem. Mindenütt, mindenekelőtt az üzemi párttaggyűléseken és a dolgozók gyűlésein *követelték azoknak a forrásoknak felderítését, amelyekből a baj fakadt, követelték azoknak az embereknek felelősségrevonását, akik legfőképpen felelősek a gazdasági és politikai élet eltorzulásáért.*

Mindenekelőtt azt követelték a dolgozók, hogy mondják meg nekik a teljes igazságot, mindenféle csűrés-csavarás és szépítgetés nélkül.

Igen sok változást kell végrehajtani a népi hatalom egész rendszerében

A XX. kongresszus után előállott helyzetben, amikor gyorsan és következetesen kellett volna cselekedni, levonni a következtetéseket a múltból, becsületesen, nyíltszívűen a tömegek közé menni, tudomásukra hozni a teljes igazságot a gazdasági helyzetről, a politikai élet torzulásának okairól és forrásairól, *a párt vezetősége nem tudott gyorsan konkrét cselekvési vonalat kidolgozni.* Ennek bizonyítéka az is, hogy több ízben elnapolták a központi bizottság VII. ülésének összehívását.

Annak idején szememre vetették többek között azt, hogy az a magatartás, amelyet különböző kérdésekben tanúsítottam, a munkásosztállyal szemben tanúsított bizalmatlanságomból ered. *Ez nem igaz.*

Sohasem vesztettem el hitemet a munkásosztály belátásában, bölcsességében, önmegtagadásában és forradalmi magatartásában. A munkásosztálynak ezekben az értékeiben ma is hiszek.

Meg vagyok győződve arról, hogy a poznani munkások nem léptek volna sztrájkba, nem tüntettek volna az utcán, nem akadtak volna köztük olyanok, akik fegyvereket vettek kezükbe, ha a párt, azaz a párt vezetősége az egész igazsággal eléjük állt volna. *Huzavona nélkül el kellett volna ismerni a munkások jogos követeléseit, meg kellett volna mondani azt, ami lehetséges, és azt, amit ma nem lehet megvalósítani. Meg kellett volna mondani a tegnapi és a mai igazságot. Az igazság elől nem lehet elmenekülni.*

A párt vezetősége ettől visszariadt.

Egyesek attól féltek, hogy felelősségre vonják őket politikájuk következményeiért, mások nagyobb ragaszkodást éreztek a kényelmes bársonyszékhez, mint a munkásosztályhoz, amelynek révén ezt a bársonyszéket elfoglalják.

Megint mások — és ezek voltak legnagyobb számban — féltek attól, hogy a munkásosztály nem érti meg annak az igazságnak a legmélyebb lényegét, amelyet képviselőitől követel, hogy nem érti meg, hogyan kell felfogni a megtörtént hibák, elhajlások és provokációk okait és forrásait. A párt központi apparátusában és rajta kívül messzemenően me mutatkozott a munkásosztályban való hit megrendülése.

Az ország kormányzásához az kell, hogy a munkásosztály és a dolgozó tömegek megbízzanak azokban a képviselőikben, akik az államhatalom élén állnak. Ez a dolgozó tömegek nevében gyakorolt hatalom erkölcsi alapja. *A bizalomnak ezt a hitelét csak úgy lehet állandóan megújítani, ha teljesítjük azokat a kötelezettségeket, amelyeket e bizalom előlegezőivel szemben vállaltunk.* Ha elveszítjük a munkásosztály bizalmának hitelét, elvesztettük a hatalom gyakorlásának erkölcsi alapját. *Lehet az országot ilyen körülmények között is kormányozni, de ez a kormányzás csak rossz lehet, mert csak a bürokráciára, a törvényesség megsértésére, az erőszakra támaszkodhat.*

Ilyen körülmények között a proletárdiktatúra, mint a munkásosztály és a dolgozó tömegek legszélesebb demokráciájának formája, elveszti lényeges tartalmát.

Előfordulhat, hogy a munkásosztály megvonja bizalmát egyes személyektől. Ez teljesen rendjén való. Az is teljesen rendjén való, hogy ezek a személyek otthagyják állásukat.

Ahhoz, hogy megváltoztassuk életünknek minden negatív vonását, hogy felemeljük gazdaságunkat abból az állapotból, amelyben most van, ahhoz nem elég csak leváltani néhány személyt.

Ez utóbbi dolog egyszerű lenne. De ahhoz, hogy kisöpörjük mindazokat a hibákat, amelyek az évek során felhalmozódtak és akadályozzák politikai és gazdasági életünk fejlődését,

igen sok változást kell végrehajtanunk a népi hatalom egész rendszerében, iparszervezésünk rendszerében, az államapparátus és a párt munkamódszerében.

Röviden: *ki kell cserélni szocializmusunk modelljében az összes rossz részeket, jobb alkatrészeket kell a helyükbe tennünk és magát a modellt is állandóan tökéletesítenünk kell, felhasználva a már megvalósított legjobb tapasztalatokat, alkalmazva a saját magunk kidolgozta tökéletesítéseket.* Ez pedig sokkal nehezebb. Ehhez idő kell és munka, bátorság és gondos megfontolás.

Ezeknek a változtatásoknak irányelveit részben a központi bizottság VII. ülésének határozatai fogalmazták meg, részben most vitázunk róluk és még nem egyszer fogunk vitázni róluk. Melyik az a tényező, amely most korlátozza e téren a lehetőségeket? Mindenekelőtt a munkásosztály türelmetlensége, ami főleg életkörülményeiből táplálkozik. Az életkörülmények viszont gazdasági helyzetünk függvényei.

Számos olyan vállalatunk van, amely nem dolgozik normálisan, nem használja ki termelési kapacitását. *Ennek oka anyag- és nyersanyagellátásuk hiányossága.* Ennek megjavítása érdekében a behozatalhoz kell folyamodnunk, vagy fejlesztenünk ellátási bázisunkat. Az első megoldás szorosan összefügg kivitelünkkel. A másodikhoz idő és anyagi eszközök kellenek. *Pillanatnyilag az a helyzet, hogy számos üzemben nem tudjuk teljesen kihasználni a termelési kapacitást és a munkaerőt.* Már említettem azt a veszélyt, hogy nem sikerül teljesen kielégítenünk a belső piac szükségleteit, ami azt jelentené, hogy aránytalanság keletkezik a bérek emelése és a piacon levő árukészlet között. *Ebben az esetben meg kell mondanunk a munkásosztálynak a keserű igazságot:*

a jelenlegi helyzetben semmiféle lehetőség nincs arra, hogy jelentősen felemeljük a béreket, mert a húr már annyira megfeszült, hogy elszakadásától kell tartani.

Ami azt a kérdést illeti, hogy mikor állhatnak rendelkezésünkre más eszközök, amelyek lehetővé tennék a munkásosztály életszínvonalának emelését, e pillanatban semmi kézzelfoghatót nem tudok mondani. Ez ugyanis elsősorban két feltételen múlik: először is az ipar, s az egész nemzetgazdaság igazgatási rendszerének tökéletesítésén; másodszor, a munka termelékenységének növekedésén, a termelési költségek leszorításán.

Az autonóm üzemi munkásbizottságokról

Az ipari igazgatás megváltoztatásának problémája mély szerkezeti kérdéseket érint. Pontosan itt van arról szó, hogy meg kell javítani szocializmusunk modelljét. *Az autonóm üzemi munkásbizottságok problémája, amelyről most a munkahelyeken éppen úgy vitatkoznak, mint a párt és az állam különféle szerveiben, lényegében ugyanarra vonatkozik, amit a termelésről és az életszínvonalról mondottam.*

Veszélyes dolog lenne egész gazdasági gépezetünket új útra kormányozni anélkül, hogy pontosan megállapítottuk volna, jól működik-e ez az új gépezet. Minden új gépet ki kell próbálni használatbavétele előtt, mert rendszerint különféle tökéletlenségei, hibái vannak.

Egyetlen vállalat sem kezd valamilyen új gép gyártásába anélkül, hogy előbb elkészítette és kipróbálta volna a prototipusát. Nagy elismeréssel kell üdvözölni a munkásosztály kezdeményezését az ipari üzemek igazgatásának megjavítása terén, azt a javaslatot, hogy részt vegyen az üzemek igazgatásában. Ez a munkásosztálynak a szocializmusba vetett nagy és indokolt bizalmát mutatja. *A gazdasági, politikai és állami szervek vezetőinek lelkesen kell támogatniok a munkások kezdeményezését, hogy a javasolt formákat általánosítsák és ahol lehetséges, meg is valósítsák. Nem szabad azonban túlságosan sietni ennek a javaslatnak nagy arányokban való keresztülvitelével.*

Elsősorban a nyersanyagkitermelő ipar és azok a vállalatok, amelyek maguk kezdik meg és fejezik is be a termelés egész folyamatát, különösen a gyárak, amelyek a más gyárakkal való kooperáció eredményeként nem küzdenek ellátási nehézségekkel, vannak a legjobb helyzetben ahhoz, hogy ezen a téren kísérletezzenek. Ezekben a vállalatokban nem szabad későbbre halasztani e kísérletek megkezdését.

Véleményem szerint sokoldalúan kell megvizsgálni és eldönteni, hogy például a bányaiparban lehet-e nagyobb anyagi ösztönzést bevezetni, ami elengedhetetlen a széntermelés növeléséhez.

Ennek az anyagi érdekeltségnek formája nagy vonalakban például a következőképpen nyilvánulhatna meg: minden bányának megvan a saját időszaki kitermelési terve, amelyet az adott bánya konkrét adottságai alapján és a munka tényleges termelékenységének figyelembe vételével dolgoztak ki. Az egyes bányák terveinek mutatószámai nem lehetnek alacsonyabbak, mint az előző év ténylegesen kitermelt szénmennyisége, ha csak nem történtek döntő változások a munkakörülményekben. Az egyik bányaigazgatóság dolgozza ki ezt a tervét a bánya dolgozói képviselőinek bevonásával. Ilyen kiindulási pont alapján, vagyis egy — például egyéves — időszaki terv keretében kell megadni a munkásoknak az anyagi ösztönzést arra, hogy túlteljesítsék ezt a tervet. Ez az ösztönzés abban állhatna, hogy a terven felül kitermelt minden tonna szenet megfelelő arányban elosztanák az adott bánya munkásai és az állam között.

Ha egy ilyen rendszer alapján sikerül a munka termelékenységét az 1948-as színvonalra emelni, és ha a terven felül kitermelt szén bizonyos százalékát a dolgozóknak juttatjuk — ennek mennyisége egy dolgozóra számítva, évi átlagban körülbelül 15 tonna lehet — és ha a szén export-árát vesszük a számítás alapjául, vagyis körülbelül 300 dollárt, akkora összeget kapunk, hogy ez joggal ösztönözhet minden egyes bányászt.

Az itt elmondott példával, amely legjobban a szénbányászatra illik, azt akartam megmutatni, hogy milyen alapgondolat kell hogy vezesse az autonóm munkásbizottságokat a munkahelyek igazgatásának közös munkájában. *Többet, jobbat és olcsóbban termelni: ez az az út, amely a munkásosztály és az egész nép életszínvonalának emelésére vezet.* Ezen az alapelven kell állnia a munkás-igazgatóbizottságnak, itt rejlik minden lehetősége az anyagi ösztönzésnek a jelenlegi gazdasági helyzetben.

A három tényező — többet, jobbat és olcsóbban — közül egyetlen is elég ahhoz, hogy emelkedjék a munkások keresete egy adott munkahely konkrét körülményei között.

A munkás-igazgatóbizottság, amely igyekszik a termelési költségeket csökkenteni, nem maradhat közömbös az adminisztrációs személyzet túlduzzasztásával szemben. Az adott munkahely igazgatóságának és az ipar központi igazgatóságának kötelessége, hogy gondoskodjék a munkahely megfelelő ellátásáról, ami elengedhetetlen a termelés normális folyamatához, vagyis minden egyes dolgozó termelőerejének teljes kihasználásához, az adott munkahely termelési kapacitásának keretében. Ilyennek kell lennie a helyes útnak. Ha azonban leküzdhetetlen nehézségek torlaszolják el ezt az utat és ez a helyzet hónapokon, vagy akár egész éveken át megmarad, akkor meg kell állapítani, hogy az adott munkahely mekkora munkaerő-felesleggel rendelkezik és ezeket a dolgozókat, képesítésüknek megfelelően, más munkahelyekre kell áttenni. Azt is meg lehet tenni, hogy a fő termelési folyamatban feleslegessé vált munkaerőket valamilyen kiegészítő, másodlagos termelésre használjuk fel, amelyet az adott körülmények között a legkedvezőbben lehet megszervezni.

Az adminisztratív gépezet leépítésének problémája más kérdés, de még égetőbb.

Azok a törekvések, hogy gazdasági életünket jobb alapokra helyezzük, azok a törekvések, hogy többet, olcsóbban és jobban termeljünk, nem korlátozódhatnak az önálló munkás-igazgatóbizottságokra. Ezek a bizottságok csak egy töredékét alkotják átalakító munkánknak, csak egy politikai és szervezeti elemet jelentenek.

Mind az önálló munkás-igazgatóbizottságoknak, mind a vállalatok vezetőségének a termelés problémája megoldásakor *ismernie kell a termelés költségeit, hogy valójában milyen áron termelnek. Ez alapvető jelentőségű az egész gazdasági élet számára.*

A termelési költségek megállapításának nehézsége és következésképpen — bizonyos értelemben — a költségek csökkentésének nehézsége azokban az árakban rejlik, amelyeket az állam az állami vállalatokból kikerülő termékek és áruk számára megszab.

Ez a probléma igen bonyolult. Ez a kérdés a maga nemében egyedülálló. *Ezt a problémát elsősorban*

az a téves felfogás jellemzi, hogy a szocialista gazdaság körülményei között az értéktörvény nem játszik semmiféle szerepet sem.

Következésképpen az állami vállalatok által termelt áruk cseréjében az áruk árát önkényesen szabják meg, úgyhogy egyes esetekben még a termelési árnál is olcsóbb árat állapítanak meg. Az ilyen gazdaságpolitika hibás. Röviden

az állam gazdasági életében eddig fennálló árrendszert meg kell változtatni és az áruk értékéhez szabni.

Egy ilyen változás ki fog küszöbölni sok abnormális jelenséget gazdasági életünkből és — ami a fontos —, lehetővé fogja tenni minden vállalatnak, hogy megállapítsa termelésének reális költségeit.

Szocialista gazdasági rendszerünkben minden iparvállalatnak *valóságos kereskedelmi jövedelmezőségre kellene alapoznia tevékenységét* és nem fiktív kereskedelmi jövedelmezőségre, amint eddig a vállalatok jó részében történt.

Szocializált gazdasági életünknek ugyanakkor, amikor elismeri a központi tervezés szükségességét, számot kellene vetnie a szocialista vállalatok autonómiájának szükségességével.

Az árak megváltoztatása az állami vállalatok közötti cserében oly módon, hogy minden vállalatnál meg tudják állapítani a termelés reális költségeit, meg fogja javítani a mi szocialista modellünket.

A mezőgazdasági politika bizonyos javításokra szorul

A kisipari szövetkezetek fejlesztésének a VII. plénumon vázolt vonalát gyakorlatra kell váltani. Itt az állam számára legnehezebb kérdés a nyersanyagokkal való ellátás. Vannak azonban más tényezők is, amelyek fékezik a kisipar fejlődését. Ezek között először is számot kell vetni az adó problémájával, amelyet a póthozzájárulások politikájának neveznek. Ugy vélem, ha fenntartjuk a póthozzájárulások rendszerét, sohasem teremtjük meg a feltételeket a kisipar fejlesztéséhez. Minden műhelyt könnyen tönkre tehetnek a póthozzájárulások. Ésszerű adórendszert kell megállapítani, amely lehetővé teszi a kisiparosoknak, hogy félelem nélkül dolgozhassanak, azaz fel kell számolni a póthozzájárulások rendszerét, mint káros rendszert.

A mezőgazdasági politika ugyancsak bizonyos javításokra szorul.

Ami a mezőgazdasági termelőszövetkezeteket illeti, elvben segíteni kell a tönkrement szövetkezeteket azzal, hogy visszafizethető beruházási hiteleket nyújtunk, és meg kell szüntetni az állami támogatások mindenféle formáját.

Nem szabad hitelt nyújtani azoknak a mezőgazdasági termelőszövetkezeteknek, amelyektől nem remélhető fejlődés, és amelyek csak gazdasági veszteséget tudnak felmutatni.

Inkább engedni kell, hogy ezen szövetkezetek tagjai saját maguk döntsenek a szövetkezet feloszlatásának kérdéséről.

Ebben az esetben nyitva marad ezeknek a szövetkezeteknek, azaz a szövetkezetek tagjainak múltban nyújtott állami hitel kifizetésének problémája. Azon a véleményen vagyok, hogy miként nem szabad könnyedén hiteleket nyitni, ugyanúgy nem lehet elajándékozni az állam pénzét még hitel formájában sem.

A termelőszövetkezetek fejlődésének feltételei

A falusi termelőszövetkezetek számára csak a következő feltételek mellett látok fejlődési perspektívát:

1. **A termelőszövetkezetekbe a belépés önkéntes.** Ez azt jelenti, hogy kizárt nemcsak a fenyegetés, vagy a pszichikai kényszer, hanem a gazdasági kényszer is. A meg-

(Folytatás a 4. oldalon)

Wladyslaw Gomulka beszéde a LEMP Központi Bizottságának VIII. ülésén

(Folytatás a 3. oldalról)

adóztatás és a kötelező beszolgáltatás szintén kényszerítő eszköz lehet.

2. **A szövetkezetet maguk a tagok igazgatják.** A szövetkezet nem más, mint önigazgatású mezőgazdasági termelési vállalat. A vezetőséget a tagok teljesen korlátozatlan akaratuknak megfelelően választják. A szövetkezetnek saját erőforrásaival szintén a tagok belátása szerint kell rendelkeznie.

3. **A szövetkezeteknek joguk van arra, hogy saját eszközeikből, vagy adott feltételek mellett állami hitelből megszerezzenek bármely gépet, amelyre a mezőgazdasági termeléshez, vagy a szövetkezetben levő kiegészítő munkahelyeken szükségük van.**

Az állami gépállomásoknak, mint javítóműhelyeknek a teljes rentabilitás elvén kell állniok.

Lehet tulajdonukban bizonyos számú nagy mezőgazdasági gép, amelyet tartalékolnak arra a célra, hogy segítséget nyújtsanak egyes szövetkezeteknek vagy egyénileg gazdálkodó parasztoknak.

4. **Az állam a szövetkezetek rendelkezésére bocsátja az elengedhetetlen beruházási hiteleket, elsőbbséget biztosít nekik a termelési szerződések megkötése idején a legjövedelmezőbb mezőgazdasági nyersanyagok szállításában és elsőbbséget biztosít nekik a műtrágya-szállítmányok elosztásánál és más, hasonló formákban támogatja őket.**

Ha a különféle formájú segélyek megszüntetésének következtében a termelőszövetkezetek fejlődése esetleg meglassul, ezzel nem vesztünk semmit, sem gazdaságilag, sem politikailag. *Mind a jelenben, mind a jövőben csak nyerhetünk.*

Ha az eddig folytatott kampány során a falvakban felállított termelőszövetkezetek olyanok, mint amilyenek, ennek okát nem magában a szövetkezés gondolatában kell keresni, mert az jó, helyes és igazságos gondolat, csak eltorzították a rossz politika, a rossz módszerek és az olyan emberek, akik képtelenek a józan gazdasági gondolkozásra.

A szövetkezeti gazdálkodás akkor lesz eredményes a falvakban, ha a parasztok között széles körben ösztönözzük a dolgozó emberek közösségének mély emberi érzését.

Azt mondjuk, hogy a vidéknek szüksége van a szövetkezeti gazdálkodásra, mert ez a termelésnek magasabb szocialista formája.

Ezt nem azért mondjuk, mert valaki bennünket dogmatikus, az élettől eltávolodott elvekre tanított, hanem, mert fel akarjuk ébreszteni a dolgozó parasztokban a mélységesen szociális termelési közösség érzését, mert el akarjuk törölni az ember ember által való kizsákmányolásának minden formáját, azt akarjuk, hogy a parasztság fáradságos munkáját a lehetőséghez képest minél jobban megkönnyítsék a gépek, azt akarjuk, hogy a paraszti termelőközösséghez tartozó egy-egy személy lehető legkisebb munka ráfordításával a lehető legnagyobb össztermelést érjük el, a lehető legtöbbre növeljük a hektáronkénti termést. Akkor majd parasztjaink és munkásaink, az egész nemzet jobban fog élni. A parasztság társadalmi szerepe akkor majd megváltozik.

Ez a nagy társadalmi elgondolás, a falu termelési viszonyainak átalakítása nemcsak az állam segítségét követeli meg. *Nagy propaganda- és felvilágosító munkát is követel, hogy népszerűvé tegyük a szövetkezeti gazdálkodás fontosságát.* A szövetkezetek teremtéséhez alkotó és haladó gondolkodásra van szükség, amely nem monopóliuma egy pártnak és egy embernek sem. A szövetkezeti gazdálkodás magasabb színvonalra való emelésében, a szövetkezés legjobb formáinak megtalálásában és alkalmazásában *nagy versenytér nyílik a mi pártunk és a parasztpárt között, valamint mindazok között, akik a szocialista rendszer megerősítése, a szociális igazság rendszere mellett állnak.*

Miért ne versenyezhetne például velünk a katolikus haladó mozgalom a szövetkezeti gazdálkodás formáinak keresésében és megvalósításában? Helytelen elgondolás az, hogy csupán kommunisták, csupán materialista társadalmi nézeteket valló emberek építhetik a szocializmust.

Hosszú út vezet odáig, ahol Lengyelország falvaiban a termelőszövetkezetek hatalmas hálózata működik.

Szövetkezeti gazdálkodásunk mai állapotában nem egy olyan tény van, amely elriasztja a parasztok tömegeit a szövetkezéstől. Ezeket a tényeket meg kell szüntetni.

Ki kell fejleszteni a paraszti szövetkezés önkéntes formáit

Az elmúlt években az volt a gyakorlat, hogy *gondatlanul elpusztítottak minden olyan kollektív munkaformát, amely a parasztoknál már régóta szokásban volt, a közös tulajdonban levő gépeket egyszerűen elvették tőlük. Ez a gyakorlat azon a feltevésen alapult, hogy a szocializmust a szegénység, a parasztgazdaságok hanyatlása alapjára lehet építeni.* A dogmatikus elmék képtelenek voltak felérni ésszel, hogy

a népi demokratikus rendszerben a szövetkezés valamennyi formája végső soron a szocializmusba torkollik, hogy ezek a formák hozzájárulnak a termelési közösség érzésének kifejlesztéséhez, hogy emelik mind a termelést, mind a lakosság életszínvonalát, és hogy a szocializmust éppen a dolgozó parasztság jólétének alapján lehet a legjobban felépíteni.

Mi sem helyesebb, mint kifejleszteni a paraszti szövetkezés ilyen önkéntes formáit.

A termelési közösség különféle formái: ez a mi lengyel utunk a szocializmushoz a falvakban.

Ezek a formák fogják kialakítani a mi szocializmusunk modelljét. Szerkezeti vonásait máris kezdjük megváltoztatni azzal a döntésünkkel, hogy *megváltoztatjuk az állami gépállomások feladatait és hogy a szövetkezeteknek megengedtük a termeléshez szükséges gépek megvásárlását.* Az elmúlt időszak értelmetlen agrárpolitikájának csődjében külön fejezetet jelent *a kulákgazdaságokhoz sorolt nagyszámú parasztgazdaság gazdasági tönkretétele.* Ugyanilyen értelmetlenséggel hangoztatják még ma is, hogy a múltban alkalmazott agrárpolitika pozitív eredménye e tönkretett kulák kapitulációja a népi hatalom előtt. Ilyesféle kapitulálást bármely időben el lehetett érni. Ehhez nem volt szükség a kulák úgynevezett korlátozásának többéves politikájára, amely valójában nem a kizsákmányolás korlátozásának, hanem a kulákgazdaság tönkretételének politikája volt. Akár ma is egyetlen intéssel ilyen kapitulálásra lehetne kényszeríteni a többi, még tönkre nem ment gazdag parasztgazdaságokat. *Mi sem könnyebb, mint kivívni ilyen kapitulálást, ilyen olcsó, vagy helyesebben ilyen drága győzelmet, ha számot adunk azzal, mibe kerül nekünk a gabonabehozatal.*

A jobb irányban megváltoztatott agrárpolitika első eredményei már jelentkeznek. Ezeket mindenekelőtt a falu érzi, amelynek *jövedelmei az idén több milliárd zlotyval emelkedtek.* A továbbiakban az agrárpolitika további, még lényegesebb megváltoztatása várható. Ennek a változásnak az időpontja a gazdasági helyzettől fog függeni. *A kötelező beszolgáltatás megszüntetésére gondolok.*

A kötelező beszolgáltatás nem lehet rendszer és nem lehet rendünk gazdasági jellemzője. A kötelező beszolgáltatás inkább a háborús időszakra jellemző jelenség. Nem kell azt gondolni, hogy a falunak az állammal szemben fennálló kötelezettségei teljesítésének e formája valamiféle megváltoztathatatlan vonása a szocialista építésnek.

A kötelező beszolgáltatás megszüntetésének perspektívája senkit sem *menthet fel az állammal szemben fennálló adott kötelezettségei alól.* A kötelező beszolgáltatás az adónak természetbeni formája. Adókat pedig nemcsak a mi országunkban, hanem a világon mindenütt kell fizetni.

A kormánynak harcolnia kell és harcolni fog a hatalommal való mindennemű visszaélés ellen, a törvények megszegése ellen, gondoskodnia kell és gondoskodni fog arról, hogy az államhatalom egyetlen polgárnak, egyetlen parasztnak se okozzon bajt, de ugyanúgy *meg kell követelnie a polgároktól az állammal szemben fennálló kötelezettségeik maradéktalan teljesítését. A kötelező beszolgáltatás ma még az állami adó egyik formája, és ezt az adót teljes egészében be kell fizetni.* Ezt világosan és egyértelműen meg kell mondani magunknak, a parasztoknak és a népi tanácsoknak.

Az a véleményem, hogy *felül kell vizsgálni, mégpedig a parasztok javára a parlagföldek rendelkezésükre bocsátásának feltételeit, különösen a nyugati és az északi vidékeken.*

Ami az *állami gazdaságokat* illeti, mindenekelőtt szükségesnek tartom *szervezeti átépítésüket*, valamint *a mezőgazdasági dolgozók díjazási rendszerének gyökeres megváltoztatását.*

Nálunk igen nagy az a lehetőség, hogy *emelkedik a mezőgazdasági termelés a gazdaságok mindhárom típusában.* Ez a lehetőség függ először is *a helyes és jövőbelátó agrárpolitikától*, másodszor attól, *szállít-e az ipar a mezőgazdaságnak mindegyik gazdaság típusának megfelelő mezőgazdasági gépeket, és elsősorban műtrágyát,* harmadszor pedig *a földművelők szakmai tudásának emelésétől.* Legfőbb figyelmünket erre kell összpontosítani, ha utol akarunk érni olyan országokat, mint Csehszlovákia, és különösen Németország, a népgazdaság szempontjából olyan fontos területen, mint a mezőgazdaság.

Áttérek most a problémák másik csoportjára, amelyek a gazdasági kérdéseknél nem kevésbé foglalkoztatják egész pártunkat és az egész népet. Elsősorban olyan problémákra gondolok, mint *életünk demokratizálása és a pártközi, valamint államközi kapcsolatok fejlesztése nagy testvéri szomszédunkkal, az SZKP-val és a Szovjetunióval.*

Hogyan történt meg, hogy *pártunk, amely legfontosabb jelszavaként meghirdette — és őszintén meghirdette — a népi hatalmat, amelynek célja a leghumánusabb eszme, a szocializmus eszméjének megvalósítása, hogy ez a párt, amely Lengyelországban a népi hatalom élén áll, megtűrte azt a sok torzulást, ami a közelmúltban volt?* E kérdésre a teljes választ még sokáig fogjuk kutatni. *A választ a szocializmus felépítéséhez és a szocializmus modelljének megteremtéséhez vezető utak problémája tartalmazza.*

Ami a szocializmusban változatlan — az az ember ember által való kizsákmányolásának megszüntetése. Az e cél eléréséhez vezető utak különbözőek lehetnek és különbözőkké is teszik őket az időből és a helyből adódó eltérő körülmények. *Ezért különbözőek lehetnek a szocializmus megvalósítási formái is, lehetnek olyanok, mint amelyek között megvalósult a Szovjetunióban és létrejöhet úgy, ahogy ezt megfigyelhetjük Jugoszláviában, de létrejöhet más módon is.*

Csakis a szocializmust építő különböző országok tapasztalatainak és eredményeinek útján teremthető meg a szocializmusnak az adott feltételek között legjobb fajtája.

A Szovjetunió volt a világon az első állam, amelyben szocialista forradalom ment végbe. Lenin és a Bolsevik Párt a történelemben első ízben vállalta magára azt a gigászi feladatot, hogy megvalósítsa, anyagi és társadalmi valóra váltsa a szocializmus elméletét.

Azoknak az óriási nehézségeknek következtében, amelyek a minden tekintetben elmaradott oroszországi cári rendszernek szocialista renddé való átalakításával jártak, Sztálin pártvezetői tevékenysége idején mind kíméletlenebbül megszüntették az élet által felvetett kérdésekre vonatkozó különböző nézeteknek Lenin idején gyakorlatilag érvényesített kifejtését. Amint kiszorult a pártonbelüli vita, annak helyét a pártban a személyi kultusz foglalta el. A szocializmushoz vezető orosz út meghatározása a központi bizottság kezéből fokozatosan átment mind korlátozottabb számú személy kezébe, mignem Sztálin monopóliuma lett. Ez a monopólium kiterjedt a tudományos szocializmus elméletére is.

A személyi kultusz a hatalom érvényesítésének meghatározott rendszere, a szocializmushoz való előrehaladás meghatározott útja olyan módszerek alkalmazásával, amelyek ellentétben állanak a szocialista humanizmussal, az emberi szabadság szocialista tudatával, a törvényesség szocialista tudatával.

A második világháború után a Szovjetunió többé nem volt az az állam, amely egyedül épít szocializmust. A világporondon megjelent a népi Kína és számos népi demokratikus ország, közöttük Lengyelország, amelyek ráléptek a szocializmus építésének útjára. Ezeknek az országoknak munkáspártjai előtt, így a mi pártunk előtt is olyan kérdések jelentkeztek, amelyek azelőtt gyakorlati formában nem léteztek. Közéjük tartoznak olyan problémák, mint a szocializmushoz vezető utak kérdése az egyes országok adottságai mellett, amelyek bizonyos mértékben meghatározzák a szocializmus fajtáját, továbbá közéjük tartozik a szocialista tábor országainak pártjai és kormányai közötti viszony kérdése is.

A szocialista tábor pártjai és államai közötti viszony nem ad okot és nem szabad hogy okot adjon semmiféle bonyodalomra.

Ez a szocializmus egyik fő vonása. *Ezeknek a viszonyoknak a nemzetközi szolidaritás elvein kell felépülniök, a kölcsönös bizalmon és egyenjogúságon, a kölcsönös segítésen, a kölcsönös baráti bírálaton, amennyiben ez szükségesnek bizonyul, az összes vitás kérdések ésszerű, a barátság szelleméből és a szocializmus szelleméből következő megoldásán kell alapulniok.*

Az ilyen viszonyok keretében minden országnak teljes függetlenséget és önállóságot kell élveznie, a népeknek független országuk szuverén igazgatásához való jogát pedig maradéktalanul és kölcsönösen tiszteletben kell tartani. Így kell ennek lenni és azt mondanám — kezd így lenni.

Sztálin mint a párt és a Szovjetunió vezetője, hivatalosan elismerte az összes itt felsorolt elveket, mint amelyeknek jellemezniök kell a szocializmus táborához tartozó országok közötti kapcsolatokat. Sőt, nemcsak elismerte, hanem ő hirdette meg őket.

Gyakorlatban azonban ezek az elvek nem voltak beleilleszthetők abba a keretbe, amelyet a személyi kultusz teremtett.

A személyi kultuszt nem lehet csak Sztálin személyére korlátozni. *A személyi kultusz egy bizonyos rendszer, amely a Szovjetunióban elhatalmasodott, és amely továbbterjedt talán minden kommunista pártra, valamint a szocialista tábor számos országára, köztük Lengyelországra is.*

A hierarchikus kultusz-létra

Ennek a rendszernek a lényege az volt, hogy egy egyéni, hierarchikus kultusz-létrát teremtettek. Minden ilyen kultusz egy adott területre terjedt ki, amelyen működött. A szocialista államok körében Sztálin volt az, aki ennek a hierarchikus létrának a tetején állt. Mindazok, akik a létra alsóbb fokain álltak, fejet hajtottak előtte. *A fejbólogatók között nemcsak a Szovjetunió Kommunista Pártjának és a Szovjetuniónak más vezetői voltak, hanem a szocialista tábor országaiban működő kommunista és munkáspártok vezetői is.* Ez utóbbiak, vagyis a különböző pártok központi bizottságainak első titkárai a személyi kultusz létrájának második fokán álltak és maguk is felöltötték a csalhatatlan bölcsesség köpenyét. Az ő kultuszuk azonban csak annak az országnak határáig terjedt, amelyben a helyi kultusz létrájának felső fokán álltak. Ez a helyi kultusz már csak kölcsön-ragyogással, máshonnan nyert fénnyel tündökölt, akárcsak a hold. De azért mindenható volt a maga területén. Ilyenformán minden egyes országban volt egy teljes kultusz-létra. A személyi kultusz hőse mindentudó, mindenre képes volt, mindent ő oldott meg, ő irányított és ő döntött el a maga területén belül. Ő volt a legképzettebb ember, tekintet nélkül személyes tudására, képességeire, vagy más személyes tulajdonságaira.

Nem volt olyan nagy a baj, ha a kultusz köpenyét egy józan és szerény emberre borították. Az ilyen ember rendszerint nem érezte jól magát ebben az öltözékben. Elmondhatjuk, hogy szégyellte és nem akarta viselni, bár teljesen nem vethette le.

Egyetlen pártszervezet vezetője sem dolgozhatott normálisan, még akkor sem, ha az egész vezetőtestülettel kollektíven dolgozott együtt, mert ebben a rendszerben, a személyi kultusz politikai rendszerében, nem voltak meg a normális munka feltételei.

De rosszabb, sőt elviselhetetlen volt a helyzet, ha a hatalom dicsőségét, a kultuszhoz való jogot egy középszerű ember, egy jelentéktelen bürokrata, vagy egy romlott törtető ragadta magához. Az ilyen emberek gondolkozás nélkül, de következetesen temették el a szocializmust.

A személyi kultusz rendszerében a párt, mint egész csak addig cselekedhetett függetlenül, amig alávetette magát a fő kultusznak. Ha valaki megkísérelte ezeknek a határoknak átlépését, elvtársai kiközösítéssel fenyegették. Ha ez a dolog egy egész pártot érintett, akkor a többi kommunista párt közösítette ki ezt a pártot.

Ilyen körülmények között lehetséges volt-e, hogy egyrészt a népi demokratikus országok és pártjaik, másrészt a Szovjetunió Kommunista Pártja és a Szovjetunió között az állami és pártkapcsolatok az egyenlőség elvén alapuljanak? Világos, hogy nem.

Megakadályozta ezt a személyi kultusz rendszere, ez a precíziós pontossággal megszervezett rendszer, amely csírájában elfojtott minden független szocialista gondolkodást.

A személyi kultusz rendszere átformálta az emberi agyakat, a párt aktivistáinak és tagjainak gondolkodásmódját.

Nagy tévedés és a fogalmak összekeverése lenne, ha valaki azt mondaná, hogy a személyi kultusz és a tekintély egy és ugyanaz. A két fogalom közötti különbség abban rejlik, hogy a személyi kultusz eltorzítja a szocializmus eszméjét, eltaszítja a dolgozókat a szocializmustól, míg a pártvezetők százainak és ezreinek, vagy a népi hatalomnak a tekintélye nagymértékben kedvez a szocialista építés fejlődésének és egyszerűen nélkülözhetetlen a párt és az állam irányításában. Ezt a tekintélyt azonban nem lehet ráruházni valakire, nem lehet, mint valami érmet vagy kitüntetést akárkinek a mellére tűzni. Ezt a tekintélyt el kell nyerni, szerényen és józan ésszel kell megdolgozni érte. *Pártunk és a lengyelországi népi hatalom annál erősebb lesz, minél többen vannak a tekintélyes emberek, vagyis olyan vezetők és párttagok, akik élvezik a munkásosztály és az egész dolgozó nép bizalmát.* Ezért mondjuk, hogy

minden erővel harcolni kell a személyi kultusz és maradványai ellen, s egyben minden erővel harcolnunk kell azért, hogy tekintélyre tegyünk szert.

Lengyelországban is tragikus események történtek, ártatlan embereket küldtek a halálba. Másokat, köztük kommunistákat is, bebörtönöztek, sokszor évekre, pedig ártatlanok voltak. Sokan szenvedtek el vadállati kínzásokat. Terjeszkedett a terror és a demoralizálódás. A személyi kultusz talaján olyan jelenségek nőttek, amelyek megsértették, sőt semmivé tették a népi hatalom legmélyebb értelmét.

Ennek a rendszernek egyszer s mindenkorra véget vetettünk.

Nagy elismerés illeti meg a Szovjetunió Kommunista Pártjának XX. kongresszusát, hogy olyan nagy segítséget nyújtott nekünk ennek a rendszernek a felszámolásához.

Bár a személyi kultusz rendszere a Szovjetunióban született meg, *ez nem jelenti azt, hogy mindazért a rosszért, ami Lengyelországban történt, Sztálint, a Szovjetunió Kommunista Pártját vagy a Szovjetuniót kell felelőssé tennünk. Nekünk is megvoltak a magunk Berijái.*

Vannak dolgok a lengyel Beriják tevékenységében, amelyek még alapos kivizsgálást és tisztázást követelnek.

A párt vezetőségének bizottságot kellene felállítania annak kivizsgálására, hogy a most rehabilitált, a múltban a politikai bizottságnak, vagy a bizottság egy részének utasítására, vagy annak egyetértésével letartóztatott emberek ügyében volt-e szándékos provokáció, előfordult-e, hogy embereket tudatosan vádoltak olyan cselekedetekkel, amelyeket nem követtek el.

Ennek az ügynek tisztázása elengedhetetlen. Ezt a feladatot olyan bizottságnak kell elvégeznie, amely *teljesen pártatlan emberekből áll.* A vizsgálóbizottság munkájának eredménye véget fog vetni a lengyel Beriják működésével kapcsolatos ügyek párton belüli fejezetének.

Mindaz, amiről ma úgy beszélünk, mint életünknek az elmúlt időszakban történt eltorzításáról, óhatatlanul, mélyen megrendítette az egész pártot, az egész munkásosztályt, az egész nemzetet.

Különféle áramlatok söprik végig az országot, ezek közül a leghatalmasabb az, amely életünk demokratizálását követeli, azt követeli, hogy vessünk véget annak a rendszernek, amelyet személyi kultusznak nevezünk.

Meg kell mondani, hogy

a párt vezetősége nem mindig volt elég gyors abban, hogy a párttal együtt elfoglalja a helyét ennek az egészséges mozgalomnak az élén és irányítsa azt.

És ha a párt vezetősége nem tudott lépést tartani ezzel a mozgalommal, akkor érthető, hogy a pártszervezetek sem voltak erre képesek. Még fejetlenség is keletkezett, ami rendkívül káros magának a demokratizálás folyamatának menetére. *A szocializmus minden ellenzője, a lengyel nép valamennyi ellensége minden bizonnyal igyekszik kihasználni ezt a helyzetet.* Az a tény, hogy nagyobb tevékenységet fejtenek ki olyan elemek is, amelyeknek semmi közük sincs a munkásosztály és az egész nemzet azon törekvéseihez, hogy egész életünket demokratizáljuk, *bizonyos ingadozást okozott egyes elvtársaknál a párt vezetőségében és vidéken is, a demokratizálás módszereit és lényegét illetően.*

Ennélfogva határozottan és komolyan meg kell mondani a pártnak, a munkásosztálynak és az egész népnek:

a demokratizálás útja az egyetlen út, amely a szocializmus saját viszonyaink közötti legjobb formájának felépítéséhez vezet. Erről az útról mi nem térünk le és minden erőnkkel azon leszünk, hogy ne hagyjuk magunkat letéríteni erről az útról.

Ugyanakkor azonban senkinek sem engedjük meg, hogy a demokratizálás folyamatát a szocializmus ellen használja fel. A demokratizálás folyamatát pártunk vezeti és

csak a párt, a Nemzeti Frontban tömörült többi párttal egyetértve adhat olyan irányt ennek a folyamatnak, hogy az valóban életünk minden területén a viszonyok demokratizálására, rendszerünk alapjainak megszilárdítására, nem pedig meggyengítésére vezessen.

A pártnak és minden embernek, aki látta a múltban fennálló bajokat és aki őszintén kívánja, hogy mai életünkből kiküszöböljük az átkos múlt minden maradványát, hogy ily módon erősítsük rendszerünk alapjait,

határozottan vissza kell vernie mindennemű suttogó propagandát és minden olyan hangot, amely a Szovjetunióval való barátságunk meggyengítésére irányul.

Ha a múltban nem minden volt úgy, ahogyan véleményünk szerint lennie kellett volna a mi pártunk és az SZKP között, Lengyelország és a Szovjetunió között, ez ma már a múlté, amely nem térhet vissza.

Ha életünk valamely területén vannak olyan kérdések, amelyek még rendezésre szorulnak, ezt baráti módon és nyugodtan kell tenni, mert az ilyen eljárásmódnak kell jellemeznie a szocializmus táborához tartozó pártok és államok egymás közötti viszonyát.

Ha azonban valaki azt hiszi, hogy Lengyelországban szovjetellenes hangulatot sikerül támasztani, az mélységesen téved. Mi nem engedjük meg, hogy károkat okozzanak a lengyel állam életbevágóan fontos érdekeinek és a szocializmus Lengyelországban folyó építésének.

Az egyenlőségen és az önállóságon alapuló szovjet—lengyel viszony

A személyi kultusz rendszere és minden ebből származó baj már visszavonhatatlanul a múlté.

Az egyenlőség és az önállóság elvén alapuló lengyel—szovjet viszony oly mély baráti érzelmeket kelt a lengyel népben, hogy a lengyel nép körében nem talál talajra semmiféle olyan kísérlet, amely bizalmatlanságot akar kelteni a Szovjetunióval szemben.

E viszony fölött elsősorban pártunk őrködik és vele együtt az egész nép.

Hogy a párt pontosan teljesíthesse feladatait és vezethesse a demokratizálás folyamatát, a pártnak mindenekelőtt egységesnek és összeforrottnak kell lennie, soraiban és életében maradéktalanul meg kell valósítania a demokratikus centralizmus elveit.

A pártnak szigorúan be kell tartania azokat az elveket, amelyeket a pártélet lenini normáiról szóló tézisek tartalmaznak. A múltban szintén hirdették ezeket az elveket, ámde a gyakorlatnak sokszor igen kevés köze volt ezekhez az elvekhez.

Ezeknek az elveknek az előterébe kell állítani a pártszervek vezetőinek megválasztását, a pártélet tisztaságát, azt a jogot, hogy mindenki kitarthat véleménye mellett oly módon, hogy a többség határozatai minden párttagra kötelezőek.

Ez az utóbbi elv különösen fontos a mai időszakban. Erre támaszkodva meg kell valósítani a párt akcióegységét.

A párt előtt álló nehéz feladatok szekere a jelenlegi időpontban csak akkor haladhat sikeresen előre, ha a párt másfélmilliót számláló erői egy irányban húzzák azt.

Ezt az irányt általános vonalaiban a VII. plénum már kijelölte, a mai plénumnak pedig pontosabban meg kell határoznia e vonalakat.

Sok változtatást kell eszközölnünk pártunk munkájának gyakorlatában, tevékenységének módszereiben.

Azt az elvet, hogy a párt és a pártapparátus nem kormányoz, hanem csak irányít, hogy a kormányzás az államra és az államapparátusra tartozik, határozott formában és a gyakorlati munkában kell megtestesíteni, nem pedig — miként manapság gyakran megtörténik — szavakban.

A párt munkájában szokásba jött az a káros gyakorlat, hogy az aktívabb munkásokat a vállalatoktól átirányítják a pártapparátusban vagy az államapparátusban végzendő munkára. *Ez a gyakorlat sok kárt okozott.*

Pártunk akkor fogja a legintenzívebb módon élni a munkásosztály életét, akkor tudja legjobban alakítani a munkásosztály öntudatát, ha az öntudatos és aktív pártmunkások óriási része a munkahelyeken vállvetve együtt dolgozik a munkásokkal. Biztosítani kell a pártfórumok megfelelő ellenőrzését a pártapparátus munkája fölött, elsősorban a központi apparátuson kezdve. Ezzel a pártkongresszus kétségtelenül foglalkozni fog.

Hasonlóképpen szükség van a kormány munkájának tökéletesítésére. A politikai bizottság már meghozta az első határozatot ebben a kérdésben. *A kormány személyi összetételét összhangba kell hozni az ország tényleges szükségleteivel és megfelelően át kell szervezni a kormány munkáját.*

Látni kell azt is, hogy az utóbbi időkben az államhatalomnak azokban a szerveiben, amelyek a közrend fölött hivatottak őrködni, bizonyos dezorientáció történt. *Fokozódtak az olyan utonálló kilengések, amelyekre a rendőrség gyakran nem reagál kellőképpen.* Ujból nyíltan és világosan meg kell mondanunk magunknak és mindenkinek, akit érint:

a népi hatalom meg fog büntetni mindennemű törvénytelenséget, amelyet saját apparátusa követ el, de ugyanilyen határozottsággal meg fogja akadályozni és meg is kell akadályoznia a közrendnek és a polgárok nyugalmának mindennemű megsértését.

A közvéleménynek mindig megbecsüléssel kell viseltetnie a rendőrség iránt és támogatnia kell a rendőrséget, ha az valóban a közrend érdekében jár el. Nem szabad tűrni semmilyen formában, hogy különböző útszéli elemek megsértsék a közrendet; ezeket az elemeket a törvények megszegéséért szigorú büntetésben kell részesíteni.

Az elmúlt időszak fájó pontjai közé tartozik az is, hogy *a szejm az állami élet gyakorlatában nem teljesítette alkotmányos feladatát.* Most küszöbönáll az új szejm megválasztása.

Az új szejmnek politikai és állami életünkben el kell foglalnia azt a helyet, amelyet az alkotmány megszab számára.

A demokratizálás programjában igen nagy jelentőségű lesz, hogy a szejm szerepét felemeljük az államhatalom legmagasabb szervének színvonalára.

A szejm fő feladata a legfelső törvényhozó és ellenőrző hatalom gyakorlása. A szejm részére meg kell teremteni a szükséges feltételeket, hogy teljesíteni tudja ezt a feladatát. Szó van itt azokról a politikai feltételekről, amelyeket életünk általános demokratizálása teremt meg, és azokról a jogi feltételekről is, amelyek biztosítják a szejm alkotmányos jogait.

Felmerül a kérdés: *mit kíván biztosítani pártunk a szejm részére jogi vonatkozásban?*

Azt hiszem, itt a szejm ülésszakainak kérdése kerül előtérbe. Eddig ezeket az ülésszakokat nagyon ritkán hívták össze. *A szejm törvényhozó munkájában különösen fontos, hogy a szejm bizottságainak munkájára nézve olyan rendszert vezessünk be, amelynek eredményeként a bizottságok feladata lesz a törvényjavaslatok kidolgozása.*

Ebből a követelményből fakad, hogy a küldöttek egy részének szakmájuk szerint kell teljesíteniök kötelességüket, vagyis képviselői funkciójuk gyakorlásának idejére mentesíteni kell őket a munkahelyükön végzett munkájuk alól.

Az államtanács által kiadásra kerülő rendeleteket olyan kérdésekre kell korlátozni, amelyek nem tűrnek halasztást, és ugyanakkor biztosítani kell a szejm számára azt a jogot, hogy hatálytalanítsa vagy módosítsa ezeket a rendeleteket.

A szejm feladata, hogy széleskörű ellenőrzést gyakoroljon a kormány és az állami szervek munkája fölött. Ezért bizonyos módosításokat kell végrehajtani az alkotmányon. Azt hiszem, hogy az államhatalom végrehajtó szervei fölötti ellenőrzést a szejmnek a közvetlenül alája rendelt intézmények útján kell gyakorolnia, nem pedig úgy, ahogy eddig történt: a kormánynak alárendelt intézmények útján. *Vissza kell állítani a szejmnek alárendelt legfelső állami ellenőrző kamarát.*

A párt iránti bizalom elengedhetetlen terveink végrehajtásához

Az a véleményem, hogy a szejmnek joga van ellenőrizni a más államokkal kötött kereskedelmi szerződéseinket is. Lényegében véve ezekben a szerződésekben nincs semmi olyan, amit az állam érdekeiből kiindulva egy szűkkörű csoportnak kellene ellenőriznie. Ha a kormány és a szejm tájékoztatja a közvéleményt kereskedelmi szerződéseinkről, ez automatikusan megszüntet mindennemű fantazmagóriát külkereskedelmünkre vonatkozólag.

A szejm jogában kell állnia annak is, hogy megerősítse azokat a szerződéseket, amelyeket a kormány köt más országokkal és amelyeket az államtanács ratifikál.

A szejm hivatott a kormány munkájának értékelésére is, és a szejm hatáskörébe tartozik a konzekvenciák levonása azokkal szemben, akik nem birkóznak meg a rájuk rótt kötelességekkel.

A szejm hatáskörének ésszerű megállapítása, sőt, kiterjesztése az alkotmányban leszögezett határokon túl is —

ha ésszerűen meghatározzuk a párt feladatait az államapparátussal kapcsolatban —, nem idézne elő ellentétet a szejm és a párt vezető szerepéről szóló tétel politikai értelme között.

A választást az új választási törvény alapján tartjuk majd meg. Ez a törvény lehetővé teszi az emberek számára, hogy ne csak szavazzanak, hanem válasszanak is. Ez igen fontos változás. *A Nemzeti Frontban tömörült pártok és tömegszervezetek egységes választási programmal lépnek fel.* Minden programot azonban nemcsak pártok, hanem e pártok nevében fellépő emberek valósítanak meg. Azt a jelöltet, aki a legnagyobb bizalmat élvezi majd, meg fogják választani, az viszont, aki iránt nem nyilvánul meg a választók széleskörű bizalma, világos, hogy nem kerül be az új szejmbe.

Nemcsak az fontos, milyen hatásköre lesz a szejmnek. *A szejmbe bekerülő emberek nem kevésbé dönteni fognak arról is, hogy milyen szerepet játszik majd a szejm az állam és a nép életében, életünk demokratizálásának folyamatában.*

Csak azt ajánlhatjuk a Nemzeti Frontban levő szövetségeseinknek, hogy olyan embereket jelöljenek a szejmbe, akik a közösen kidolgozott választási programot nemcsak szóban, hanem szívükben és lelkükben is támogatni fogják.

Amit ez a jelen ülés elhatároz, azt mi, elvtársak, elvisszük a párthoz, a munkásosztályhoz és a nemzethez, mégpedig emelt fővel, mert az igazságot hozzuk. És

az a tény, hogy a leplezetlen igazságot mutatjuk meg a nemzetnek, erőt ad nekünk, visszaadja a népi kormánynak és pártunknak a dolgozó tömegek teljes bizalmát. Ez a bizalom elengedhetetlen terveink végrehajtásához.

Minthogy kimondtuk a bírálat szabadságának elvét, amibe a bírálat minden formája, tehát a sajtóban gyakorolt bírálat is beletartozik,

jogunk van azt követelni, hogy minden bírálat építő és igazságos legyen, hogy hozzásegítsen a mostani korszak nehézségeinek legyőzéséhez, ne növelje a nehézségeket, vagy ne tárgyaljon demagóg módon bizonyos jelenségeket és problémákat. Jogunk van azt követelni az ifjúságtól, különösen az egyetemi hallgatóktól, hogy a mai helyzetünk megjavításának útjait kereső buzgalmukat tartsák a jelen ülésen meghozandó határozatok keretei között. Mindig sok mindent meg lehet bocsátani az ifjúságnak. De az élet nem bocsátja meg, még az ifjúságnak sem a meggondolatlanságokat.

Csak örülhetünk fiatal elvtársaink lelkesedésének, hiszen ők fogják majd átvenni a mi helyünket a pártban és az államapparátusban. *De teljes joggal kívánhatjuk meg tőlük, hogy lelkesedésüket és buzgalmukat párosítsák a párt bölcsességével.* Pártunk mondja meg világosan a fiataloknak: járjatok az élen ebben a nagy és lendületes áramlatban, a demokratizálásban, de *mindig tekintsetek fel vezetőségetekre,* az egész népi Lengyelország vezetőségére, a munkásosztály pártjára, a Lengyel Egyesült Munkáspártra.

IDŐJÁRÁS

A Meteorológiai Intézet jelenti: várható időjárás ma estig: párás, reggel sokfelé ködös enyhe idő. Változó irányú gyenge légáramlás. Várható legmagasabb nappali hőmérséklet 18—21 fok között.

A Duna vízállása hétfő reggel Budapestnél 212 centiméter.

Sporthírek

A TOTÓBAN kilencen értek el 12 találatot (nyeremény egyenként 68 478 forint). A 11 találatos szelvények száma 215 (2866 forint), a 10 találatosaké 2798 (293 forint).

OKTÓBER 24-ÉN, a Bp. Törekvés meghívására Budapestre érkezik a Sztalinogrodi ZRYW lengyel női kézilabda-csapat, amely több mérkőzést játszik Budapesten és vidéken.

AZ ALJECHIN sakk-emlékversenyen vasárnap befejezett függőjátszmák során Szabó László döntetlenül játszott a román Ciocalteával.

AZ OTSB HELYESBITETTE az olimpiára utazó úszó- és vizilabdaedzők névsorát: Sárosi Imre, Gergely János, Bakó Jenő és Rajki Béla.

AZ ELMARADT NB I. labdarúgó-mérkőzések műsorát véglegesen megállapították. November 1: Dorogi Bányász—Bp. Vörös Lobogó, Pécsi Dózsa—Bp. Honvéd, Bp. Vasas—Szegedi Haladás. — November 11: Szombathelyi Törekvés—Bp. Vörös Lobogó, Szegedi Haladás—Bp. Vasas. — November 18: Bp. Vasas—Bp. Vörös Lobogó. — November 21: Bp. Vörös Lobogó—Bp. Vasas.

A budapesti színházak mai műsora

Operaház: Anyegin (L-bérlet 2. sz., 7). — **Az Operaház Erkel Színháza:** A trubadur (6. bérlet 2. sz., 7). — **Nemzeti Színház:** Ármány és szerelem (7). — **Katona József Színház:** Galilei (Abonyi-bérlet, 2. sz., 7). — **Madách Színház:** Egy pohár víz (7). — **Madách Színház Kamaraszínháza:** Nóra (7). — **A Magyar Néphadsereg Színháza:** Szent Johanna (Gárdonyi kombinált bérlet, 7). — **Petőfi Színház:** Olympia (7). — **Jókai Színház:** Három szegény szabólegény (fél 4). — **Fővárosi Operettszínház:** Csárdáskirálynő (7). — **Blaha Lujza Színház:** Nincs előadás. — **József Attila Színház:** Szép kis família (fél 8). — **Déryné Színház:** Nincs előadás. — **Bartók-terem:** David Ojsztrah hegedűestje (A hegedű mesterei mikrobarázdás hanglemezbérlet, 4. sz., fél 6). 1 000 000 „fontos" hangjegy (mikroelőadás, 8). — **Vidám Színpad:** Lehet beszállni (7). — **Kis Színpad:** Torkig vagyok a szerelemmel (fél 8). — **Kamara Varieté:** Kijavítjuk a történelmet és Vonósnégyes-bohózat (6, fél 9). — **Budapest Varieté:** Humorexpressz (8). — **Állami Bábszínház:** Százszorszép (3, 5). Pesti mesék (fél 8). — **Fővárosi Nagycirkusz:** Kínai Cirkusz vendégjátéka (8).

A RÁDIÓ MŰSORÁBÓL

KEDD

KOSSUTH-RÁDIÓ:

4.30: Hírek. — **4.35—8.00:** Zenés műsor. — Közben: **5.00.** Faluradió. — **5.30:** Külpolitikai kislexikon — **6.00:** Hírek. — **6.05:** Falusi híradó. — **7.00:** A Szabad Nép vezércikke. Hírek. — **8.10:** Népdalok. — **8.40:** Indulók és dalok. — **9.00:** Egy óra gyermekeknek. — **10.00:** Hírek. — **10.10:** Pattogó ritmusok. — **11.00:** Lányok, asszonyok . . — **11.15:** Jó munkáért — szép muzsikát. — **11.45:** Devecseri Gábor verseiből. — **12.00:** Hírek. — **12.10:** Népdalok. — **13.00:** Falusi híradó. — **13.15:** Operarészletek. — **14.15:** Fiatalok Zenei Újsága. — **15.00:** Hírek. — **15.10:** Szólóművek. — **15.40:** A kút. Gerő János novellája. — **16.00:** A Magyar Rádió Gyermekkórusa énekel. — **16.20:** Ifjúsági fejtörő. — **16.40:** Szervánszky Endre: Honvédkantáta. — **17.00:** Hírek. — **17.10:** Operettrészletek. — **18.00:** A lakásfronton. Riportműsor. — **18.15:** Szív küldi . . — **19.00:** Filmhíradó. — **19.25:** Magyar népzene. — **19.54:** Jóéjszakát, gyerekek! — **20.00:** Esti Híradó. — **20.20:** Tánczene. — **20.50:** Csudajó. — Majakovszkij költeménye. II. — **21.10:** Kamarazeneest. Nyilvános hangverseny a stúdióban. — Közben kb. **22.00:** Hírek. Sport. — **22.45:** Népszerű operarészletek. — **23.15:** Tánczene. — **24.00:** Hírek. — **0.10:** Magyar nóták.

PETŐFI-RÁDIÓ:

14.00: Operettrészletek. — **14.45:** Nemzetközi kérdések. — **15.00:** Népek zenéje. — **15.40:** László Margit énekel. — **16.10:** Fúvóshangverseny. — **16.30:** Válaszok a hallgatóknak. — **16.45:** Engel Iván zongorázik. — **17.10:** A Moszkvai Rádió műsora. — **17.40:** Előadás. — **18.00:** Patachou, Greco és Chevalier énekel. — **18.30:** Rádióegyetem. Zenetörténeti sorozat. II. évfolyam. II. Händel oratórium-művészete. — **19.10:** Gaszparjan és Reizen énekel. — **19.40:** Zenekari hangverseny. — **20.43:** A Ragozin-ügy. Ida Ewald egyfelvonásos színműve. Rendező: Molnár Mihály. — **21.43:** Tánczene. — **22.20:** Richard Tauber énekel. — **22.40:** Művészlemezek.

A MAGYAR TELEVIZIÓ KISÉRLETI MŰSORA

október 23-án 20 órakor:

1. Két nyuszi (rajzfilm).
2. 7. sz. Televíziós Híradó.
3. A zalameai bíró.

SZABAD NÉP

A Magyar Dolgozók Pártjának központi lapja

Szerkeszti a szerkesztő bizottság
Kiadja a SZABADSÁG Lapkiadó Vállalat

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., Blaha Lujza tér 3. Tel.: *343—100, *142—220. Terjeszti a Posta Központi Hírlapirodája, Budapest, V., József nádor tér 1. Tel.: 180—850, vidéken a helyi hírlapterjesztéssel foglalkozó postahivatal. — A budapesti előfizetők ügyeit a kerületi kézbesítő postahivatalok kezelik. Központi előfizetőszolgálat: 183—022. Előfizetési díj havi 12 Ft.

SZIKRA Lapnyomda.